

unusquisq; ex eo: q; tūc ipsi legislatori puenisse dinoscit. Nam cū omni tēpore suaderet nō oportere quemq; p futura deiici morte: tanq; hāc uolūtate dei & legis natura ferēte: in his tamē q; gerebantur a populo: uictus est ut desleret. Igit; pperantē quo erat auferēdus: cūcti cū lachrymis sequebant;. Moyses aut; alios qdē manu silentiū faciēs: pcul getos manere pcepit: pximos uero suis consolabat; sermonibus: ne sequentes lugubrem ei facerent finem. Illi etiā hoc ei prāstandū iudicantes: ut ppria uolūtate discederet: semetipfos in aliis locis detinere flentes: & abeuntē lachrymis currentibus intuetes: quē solūmodo seniores deduxerūt: & pontifex eleazarus: & princeps Iesus. Cūq; uenisset ad montem qui uocat; Abarim: qui est excelsus & e diuerso positus. Hiericho terrā optimā chananeorū & amplā intuetibus ad uiuēdū pbens: seniores dimisit: & dum saluaret Eleazarū: & Iesum: eisq; adhuc loqueret; nubo subito sup eū astāte: in quadā cōualle sublatus est. Scriptū est aut; in factis libris eū fuisse mortuū pp metum ne pp excellentiā uirtutis q; erat circa eū ad diuinitatē abisse putaretur. Vixit itaq; oē tps annoꝝ. xx. & cētū: ex qbus pte tertia piceps fuit: minus uno mense. Defunctus eū aut; ultimo mense anni: q; a macedonibus uocat; distrus: apud nos aut; adari mēsis initium est: sapia cunctos homines qui fuerunt quocunq; tempore superans & optime his quā intelligebat utens: ad dicendū uero & ad loquēdum populo ualde gratissimus: & alia multa bona possidendo nimis idoneus: sic quoq; cunctis abstinens passionibus: ut neq; esse in eius anima putarentur: sed solummodo eorum noīa sciret: & in aliis potius: q; in se esse conspiceret. Et dux quidem inter paucos illi similis fuit: propheta uero qualis ille: alter nullus: ita ut qcquid eum contigisset loqui: deus putaretur audiri. Luxit hunc populus triginta diebus: & nunq; tristitiā magnitudo hābreos tanta detinuit: quāta fuit in transitu Moysesos. Diligebant etenim eum non solum qui fuerunt experti: sed etiam qui eius legebant leges: questionesq; uehementissimas faciebant: & eius uirtutem ita considerabant. Finis itaq; Moysesos declaratus a nobis hoc modo sufficiat.

Incipit liber quintus.

Quo Iesus duxit hābreorū exercitū: & dū pugnasset cōtra Chananeos: & deuicisset terrā eorum per fortes funiculorū est puitus: & de morte ipsius Iosue: & pontificis Eleazari: CAPI. I.

Moyse itaq; p dicto mō ab hoibus abeunte Iesus oibus iam in eo legitimis finē habētibus: & luctu q̄scēte: pcepit ut populus esset pparatus ad expeditum: misitq; exploratores ad Hiericho: q; & uirtutē eorū: & q; ipsi uoluntatē habere uiderent: agnoscerēt. Ipse uero disponebat exercitū: tanq; iordanem oportuno tempore trāsiturus: & cōuocās picipes tribuum Ruben & Gad: & p̄sides Manasse: nā & huius tribus mediā pte in arnō ascripserat habitare: quā est Chananeorū terrā p̄ septima: cōmemorabat eis quācūq; Moysi p̄mississent: atq; poscebat: ut pstantes & illius puidētia q; neq; dum moreretur circa eos defecisset: & utilitati cōmuni semetipfos ad ea quā prācipiebat pronissimos exhiberent: & cum eqtibus quinquaginta milibus armatorum a loco qui dicitur Abela ad iordanem accessit in stadiis. lx. Cūq; fuisset illic castrametatus: repente exploratores aduenerūt nihil horū q; agebant apud Chananeos ignorantes. Latēter enim prius oēm urbē eorū licēter cōsiderauerūt simul & muros qcūq; fortes: & qui non ita cauti esse uiderētur: sed & portas: q; dū essent fragiles: oportunū pberēt iuasuris introitū. Nō autem curabāt ciues qcūq; uidebāt eos ista cōsiderare putātes uisōis gratia pegrinos aprissima eos ciuitatis loca singula p̄scrutari: nō uolūtate tamē hostili. Cūq; uespere factū fuisset: & descēdētes in habitaculū quodā muro uicinū uenissent in quo cenaturi erāt: essetq; eis addiscēdi cura: nūciatum est regi cōnanti: eo q; exploratores qdā ex hābreorū exercitu ueniētes eēt in Raab habitaculo: cū multa latēdi puidētia cōstituti. Ille uero repēte eos pcepit cōprehēsos adduci: ut eos torquens agnosceret. qd agere uolētes adessens. Cūq; inuasiōe eorū Raab agnouisset: nā supra murū stipulā lini sicabat: exploratores qdē illic abscondit. His aut; q; missi fuerant: a rege dicebat: q; pegrini qdā ignoti fuerint ante paululū q; sol occūberet apud eā: & cōnātes abscesserūt. Quos si timorē ciuitati: & regi periculū ferētes uenisse putaret sine labore cōprehēderēt psequentes. Illi uero muliere ita loquente nullū eius sentiētes dolū abscesserūt: neq; p̄scrutātes habitaculū eius. Cūq; prexissent per uias per quas eos p̄cipue ire credebāt: & q; ducerēt ad uada Iordanis & nullū signū agnoscerēt: a labore quietuerūt. Tumultu aut; sedato: Raab deducēs uiros & piculū p eorū salute faciēs suam: q; si capi in eorū occultatiōe potuisset: nequa q; supplicia regis euaderet: sed cū omni domo pessime deperisset rogauit ut haberēt sui memoriā: & dum Chananeorū terrā obtinerēt: huius salutis repēsationē eos sibi cōferre poscebat. Quo facto: dimisit abire eos ad ppria: iurantes: ut eā liberarent & quā cum ea forent: dum ueniētes in ciuitatē uastaret eā: & oēs hitatores eius: secūdū sniam apud se p̄finitā una pmerēt. Hāc enim illa scire se dicebat signis dei uirtute mōstratis. At illi de p̄sentibus gratias referentes: & de futuris iurabāt ope se: repēsaturus fore: & suadebāt: ut dum sentiret capiendam ciuitatem: oēm possessionem suā atq; domesticos in illo habitaculo reconderet: & ante ianuas coccineum funem appēderet quatenus sciens domum piceps ne qd ei mali fieret custodiret. Adiciebāt enī. Nūciamus ei: quia tuo fuerimus solati o liberati: Siquis uero pugnano ceciderit tuorū: aut tu: nequa q;

nobis hoc ascribas: qui pp deum quē iurauimus nunc tibi proponimus ut in nullo debeas quasi de iurisiurādi transgressiōe dubitare. Et illi qdē hęc pmittētes abibat dimissi p mug: & ad suos peruenientes nūciauerūt q̄cūq; in urbe gessissent. Iesus autē pontifici Eleazaro & senioribus dixit q̄ fuerāt ab exploratoribus iurata Raab: q̄ iurisiurādū sua quoq; snia firmauerant. Metuēte uero duce transitū fluminis: cū esset grādis eius ipetus & nō pōtib; trāsire: nā primitus nō erat iūctus: q̄ ēt si uellent ei pontē facere: nequaq; se arbitrabatur pp hostes habere permissionem iter hęc deus & trāsibilem fluuiū fieri ei pmisit: magnitudinē eius iminues: & duobus trāsactis diebus. Iesus trāsposuit cunctū exercitum: totaq; multitudinē tali mō. Precedebāt eqdē sacerdotes habētes arcā: deinde Leuita tabernaculū & uasa q̄ ad sacrificiōe ministeria sunt necessaria deferentes. Sequebat autē leuitas p trib; suas oīs exercitus habēs in medio infantes atq; mulieres. Meruebāt enim pp eos: ne uim paterentur in flumine. Cūq; sacerdotibus primis itroeuētib; meabilis iā fluuius uideret: altitudine qdē eius iminuta: alueo uero eo q̄ multus nō esset fluctus: q̄si ad sicci pauimēti istar exposito: oēs iā cōfidenter fluuiū trāsmeabāt & qlē eū deus futuē esse pdixerat talē: esse cōspiciebāt. Steterūt autē in medio sacerdotes donec turba trāsiret: & securitatē attingeret. Oibus itaq; trāsētib; egressi sūt sacerdotes: libere iam fluuiū reliquētes: ut more suo decurreret. Et fluuius qdē egressis hābreis denuo creuit: & magnitudinē suā recepit. Illis uero quinquaginta stadiis pcedētib; exercitus usq; ad decem stadia Hierichūtis accessit. Iesus autē altare ex lapidibus quos singuli p̄cipes tribuū tulerāt de profundo iordanis iubēte ppheta cōstituēs p futuro signo iterrupti fluminis: sup eū sacrificauit deo: & festiuitatē pascae in illo loco cūctus populus celebrauit: & oīa q̄ eis deerāt primitus facillime tunc abundabāt. Nā & messē iam maturā Chananæor; metebāt: & cætera opulentissima possidebant. Tūc eis ēt cibus mannae defecit: ex quo aliti .xl. fuerūt ānis. Cū hęc uero Israhelita faceret: & Chananæi nequaq; cōtra eos exiret: sed clausi muro qescerēt: Iesus eos obsidere deliberauit. Et p̄ia die festiuitatis ferebāt arcā sacerdotes: pcedebātq; septē bucinis suis tubas mittētes: rogabantq; simul exercitū: ut uiriliter circuiret mug: senioribus suis sequētib;: & tubas mittētib; solūmodo sacerdotibus. Quo gesto: ea die nihil amplius facientes ad castra reuersi sunt. Cūq; hoc .vi. diebus fecissent. .vii. die oēm populū colligēs armator; Iesus: captiuitatē urbis annūciabat: & qa eis illa die deus eā sine eor; labore cōtraderet: muris eius spōte pstratis: oīa tñ occidēda q̄cūq; aīo placuisset hēre pcepit: & nullo labore ab hostiū nece qescēdū: & ut neq; misericordia cedēdi: neq; circa pdā uacādā fugiētes cōtēnerent inimicos: sed aīantia cuncta pimerēt: & nihil ad usum pprie uoluptatis auferrēt: auge uero & argentū quodcūq; iueniret iussit auferri: ut deo p̄cipue gesto; primiciā seruarent: q̄ primū fuissent ciuitate subacta pcepta: solā uero Raab liberādā decreuerūt: & generationē eius eo q̄ ei exploratores pbuerant iusturandū. Hęc dicēs Iesus: atq; disponēs exercitū deduxit ad ciuitatem. Circuibant autē iterum urbē arca pcedente: & sacerdotibus ad opus populū cōmonētib;. Cūq; septies circuisset: & paulatim quiescentē repēte cecidit murus: neq; machina: neq; alia uolētia muro ab hābreis illata. Illi uero igrediētes urbē Hiericho oīa in ea peremerūt: inopinabile muri ruinā obstupescētibus mentibus utiq; eor;: ad defensionē suam inutilibus subito cōstitutus. Necabantur autem p itinera cōstipati: & in domibus apprehensi: nulliq; penitus parcebat: sed oēs pariter occidebant: usq; ad mulieres ēt & infantes: eratq; ciuitas plena mortuor; corporibus: & nullus effugit necis incursum. Ciuitatem quoq; cunctam incederunt: simul & regionem. Raab uero ad illud coenaculum cum suis cōfugientem exploratores eripuerunt. Quam dum ad se Iesus uenire fecisset: gratias egit p exploratorum salute: & pro tali beneficio dixit nō se retributionis fore minorem: donauitq; eam repente multis agris: & rebus maximis honorabat. Siquē locum ciuitatis pertransiebat: ignis eum destruebat: & sup habitatores eius deiciebat. Sed & si quis uastatam postea uellet instruere maledixit quatenus qui fundamenta murorum iaceret: priore filio careret: qui uero perficeret: & nouissimum simul amitteret. Hoc uero maledictum nō neglexit diuinitas: sed imposterum dicturus sum passionem quæ pp eam factam aduenerit. Congregata est igit innumera multitudo argenti simul & auri: necnon & æris: cum nulli placuerit aliquid exinde sustulisse nec ad utilitatē propriā ea diripiuisse. Et hęc quidē Iesus sacerdotibus rhesauro; recondenda contradidit. Hoc ergo modo periit Hiericho. Achar uero Charini filius ex tribu Iuda dum iuenisset clamidē regiā: totā auro cōtextam habentē auri mazan: hoc est siclor; pondus ducentor;: crudele iudicans: si is q̄ periculum habuerat lucrum inueniēs qd̄ in sua utilitate cōferret: daret hoc deo: & nō magis egenti: foueā faciēs ualde p fundā in suo tabernaculo supfodiēs eam: latere se iudicās deū: sicut potuit latere cōmilitones. Vocatus est autē locus in quo castrametatus est Iesus galgala: qd̄ nomē significat libertatē. Trāsēntes enim fluuiū: iā semetip̄os ab ægyptiis: & ab ærūnis deserti cōfidebāt esse securos. Post paucos ergo dies uastationis Hiericho: misit Iesus .xxx. milia armator; in ciuitatē Adan: positā sup hiericho quatenus dimicaret. Et cōgressis hostibus: ceciderunt hābreor; uiri sex & triginta. Cūq; hoc nuntiatum fuisset israhelitis: magnā tristitiā & crudelē angustia; p̄tinus habuerunt: & nō tñ ppter cognatos amissos: licet oēs uiri boni & nimis exerciti perissent: quantum pp desperationē suam. Credientes enim iam se terrā: obtinuisse: & a p̄liis iā exercitū uacare: hoc deo taliter promittente: potiores inopinabiliter uidebant hostes: & saccos supinduentes stolis suis: tota die erant in luctu & lachry-

mis cōstituti: nulla re in hærētes: nec cibo casu siquē q̄ cōtigerat grauissime uidebant afflicti. Vidēs
 aut̄ Iesus exercitū ita p̄cūsum: & ex oībus iā reb̄ pessima desp̄atiōe deiectū: audacter accessit ad deū
 & ait. Nō nōstra petulātia uenimus ut hāc terrā armis subiiceremus: sed Moysē famulo tuo ad hoc
 nos adhortante p̄cessimus dum multis signis possessionē huius terrā p̄bitur̄ te nobis esse p̄miseris:
 exercitūq; armis hostiū facere meliorē. Quæ sunt hęc q̄ nobis rep̄te uenerūt. Nūc aut̄ p̄ter sp̄e de-
 cepti uidemur: & tanq̄ nō firma sint tua p̄missa q̄ Moyses p̄dixit afficimur: & deterior nūc de futuris
 metus nos disp̄abiles habet: primum exp̄imēto talia sustinentes. Sed tu domine quō tibi uirtus est
 malis his adhibere medicinā & p̄nti nostrā tristitiā p̄bere uictoriā: etiā de futura desperatione tuo
 fauore nos libera. Sic eq̄dē Iesus p̄nus in terra iacēs depræcabat deū. Cui r̄nsio a deo data est: ut sur-
 geret & exercitum a sua pollutiōe purgaret: p̄p̄ furtū rex̄ ei dicatq; hanc de uictiōne nūc super eos
 euenisse dicēs: si uero req̄reret q̄ fecerat ac puniret: uictoria eis semp̄ de hostibus proueniret. Hęc er-
 go populo Iesus enarrabat: & uocans Eleazar̄ pontificē: & principes tribuū: fortē sup̄ eos mittebat.
 Cumq; hoc delictū in tribu iuda factū esse declararet: rursus per genus sorte misit: & ueritas. huius
 iniquitatis circa cognationē Achar illuxit. Tūc denuo p̄ unūquēq; uir̄ iquisitiōe facta: apprehēsus ē
 Achar. Ille uero cū nō potuisset negare deo: dum eū ita cōstrinxisset p̄babat: furtū cōfessus est: & pro-
 tulit in mediū uestē. Et ille qdē rep̄te peremptus turpē p̄cnā & incūctāter cōgruā suā p̄sumptiōi
 promeruit sepulturā. Iesus ergo purgatū exercitū deduxit ad Adā urbē: & nocte circa ciuitatem insi-
 dias constituēs: diluculo hostibus est congressus. Israhel aut̄ cum fiducia p̄p̄ priorē uictoriā sup̄ eos
 euntibus: simulando se recedere populus hābreor̄: hoc modo longius eos persequētes traxit a ciui-
 tate: & tanq̄ de uictoria confidentes. Dum uero resillisset exercitus contra faciem eorum: dedissetq;
 signa quæ constituerat eis: quos in insidiis collocauerat: eosq; excitasset ad pugnam: tunc illi in ciui-
 tatem ingressi sunt. Dūq; essent circa muros ciues intēti: aliqui uero & circa aspectū eor̄ q̄ egressi fue-
 rant mētibus occupati illi qdē ciuitatē cōperūt: & oēs occurrētes sibimet extinxerūt. Iesus aut̄ p̄ce-
 dēribus illis ad praeliū occurrēs oēs cōuertit in fugā. Cūq; refugerēt quasi ad itegrā ciuitatē: cum &
 ipsam captā inspicerēt: & incensam cū mulieribus & filiis agnouissent: p̄ agros dispersi sunt: defende-
 re smetipsos solitudine nō ualentes. Cum talis calamitas hostes apprehendisset: infantū turba capta
 est atq; mulierum: & rerum aliarum uasorumq; innumera multitudo necnon greges pecudū hābrei
 cōperūt ac multas pecunias. Erat enim locus idoneus. Et hęc omnia Iesus in galgalis positis mili-
 tibus partitus est. Gabaonite uero habitantes iuxta Hierosolymā: uidentes passionē quæ prouenē-
 runt Hiericho & Adanitis: & ad semetipsos trāsire hāc nastationē existimātes. Iesum qdē apte roga-
 re noluerūt: neq; enim hoc ip̄trare se quasi aliquid mediocre putabāt: dum in interitu potius Cha-
 nanor̄ gētis eū pugnare cognoscerēt. Cheseritas aut̄ & Chiaterimitas q̄ uicini eis erant ad auxili-
 um poposcerūt: dicentes neq; illos piculū declinare: si istos Israhelitæ deuincerēt: adunati uero pos-
 sent magnitudinē eor̄ uirtutis euadere. Et dū hęc uerba placuissent: miserūt legatos ad Iesum amī-
 citias postulātes: quos p̄cipue iudicabāt idoneos: ut agerēt q̄ oībus expedirent. Illi uero confiteri se
 Chananos icautū existimātes: fugere se huiusmodi piculū crediderūt si dicerent: nihil sibi cū Cha-
 nanais quolibet modo cōpetere: sed longissime ab his habitare & uenisse se p̄ fide uirtutis eor̄: am-
 bulātes itinere multo: & p̄ cōiectura sermonis huius uestimēta mōstrabāt. Vestes enim cum nouæ
 fuissent q̄ egrediebant: longo itineris tpe attritas sibimet asserēbāt. Cilicinis enī ut eor̄ uerbis cre-
 dere uestibus utebant. Stantes ergo in medio dicebāt se missos a Gabaonitis: & uicinis ciuitatib̄
 multum ab ea terra remotis: facturos cum eis pacem: more fœderis patriæ suæ: agnoscentes dei
 gratia atq; dono Chananorum terram eis possidere concessam: his tributarios fore gratanter &
 ciues eorum fieri promereri. Hęc itaq; illi dicentes: & iudicia itineris ostendentes: rogabant hā-
 breos ad pacta amicitiasq; descendere. Iesus autem dictis eorum credens: quod non essent de gen-
 te Chananorum: amicitias fecit cum eis: & Eleazar pontifex cum senioribus præbuit iusiuran-
 dum habituros amicos & socios: nihilq; cogitare se aduersus eos iniuste: populo scilicet in iureiurā-
 do una consentiente. Et illi quidem quæ uoluerant callido consilio p̄merētes ad semetipsos ibant.
 Iesus uero castrametatus contra Chananos in confinio Gabaonitarum: & agnoscentes non procul
 ab Hierosolymis Gabaonitas inhabitare: & Chananorum generis esse: uocans eorum priores de
 falsitate culpabat. Illis autem non aliam præter hanc salutis occasionem se habuisse dicentibus: &
 propterea ad hęc ex necessitate uenisse: conuocabat pontificem Eleazarum & seniores: eisq; cen-
 sentibus publicos eos famulos ne iusiurandum transgrediretur esse decretum est. Et illi quidem
 pro calamitate comprehenderant eos: hanc sui cautelam atq; custodiam inuenerunt. Cum uero
 rex Hierosolymorum grauer ferret: eo quod Gabaonite cum Iesu pacta fecissent uicinarum gen-
 tium reges contra eos pugnatos ad solacia rogabat. Quibus eis præsentibus: quattuor enim
 erant: cum eo castrametantibus: circa quendam fontem non procul a ciuitate: dum iam pararent
 obsessionem Gabaonitæ auxiliatorem aduocauerunt Iesum. Ad hoc enim uentum erat ut a suis
 quidem perimi se putarent: & ab eis qui ad interitum Chananorum gentis castrametabantur sal-
 uari se propter amicitias existimarent. Iesus autem cum omni exercitu ad eorum solacia properare
 festinans: & die noctuq; perambulans: diluculo uenit ad hostes & fugientes sequebatur: pergens in

descensu Bethoron: ubi etiam dei quoque operatione cognouit significatam sibi tonitruis & fulminibus: & grandinis demissione maiore quam solitum est: insuper etiam die crescente: ne nox succedens hæbreorum impetum. refrenaret Iesus reges in quadam spelunca celatos circa Maceda uenit: omnesque puniuit. Quod uero longitudine tunc dies extensus est: & plus solito creuit: palam est per scripturas: quæ sunt in templo repositæ. Sic igitur exterminatis regibus qui eduxerant contra Gabaonitas exercitum: reuersus est rursus ad Chananææ montana Iesus: & multa cæde in ea facta sumens prædam uenit ad exercitum Galgalis constitutum. Et cum hæbreorum uirtute per circuitum habitantes sermo discurreret: & stupor haberet omnes audientes multitudinem peremptorius castrametati sunt super eos reges Chananæi: qui circa montem Libanum habitabant: & Chananæi qui campestribus erant: Palæstinos secum ducentes ueneruntque ad ciuitatem Berothi Galilææ superioris & Deierse: qui locus non procul a galileis est. Totius autem exercitus armatorum erant. ccc. milia & duo milia currum. Turbabat itaque hæc multitudo & ipsum Iesum & israhelitas: & sperare meliora propter timoris magnitudinem dubitabant. Deo uero arguente timorem eorum: & si magis solatium ab eo quererent: promittente ut deuincerent inimicos: & iubente equos hostium subneruare: currus incendi: audax in promissionibus dei factus fidens perrexit ad inimicos: & quinta die ueniens circa eos: congressus est pugnaque fortis effecta est & cædes fide potior: quam possit audiri. Persequens autem eos multum perambulauit: & omnem exercitum hostium præter paucos: extinxit: regesque ceciderunt uniuersi: deficientibus hominibus ad interficiendos: eo quod Iesus eorum equos occidit: & currus incendit. Quo facto: prouinciam licentius possidebat: nullo presumente bellum ei inferre: sed ciuitates obsessione capiebat: & quicquid potuisset sumere deuastabat. Quintus iam annus transierat: & nullus remanserat Chananæorum: nisi qui munitione murorum effugerant. Iesus autem de Galgalis denuo castrametatus: sacrum tabernaculum constituit circa ciuitatem Sylo: locus enim opportunus pulchritudine uidebatur: donec edificari templum quietis causa permetteret. Et inde procedens ad Sicimam cum omni populo altare constituit deo: ubi Moyses quoque prædixit: & distribuens exercitum in monte quidem Garizi constituit medium: & in bael dimidium: in quo & altare edificauit: nec non & Leuitas sacerdotisque diuisit. Sacrificantes uero & maledicta facientes: & eas in ara conscriptas relinquentes: ad syloam denuo sunt reuersi. Iesus autem cum esset senex & chananæorum ciuitates non facile capi uideret: tam propter locorum munitionem: in quibus erant quam propter fortitudinem murorum: quos pro naturali ciuitatum custodia circundauerant: & credebant hostes desperatione captionis ab obsidione recedere: nam propter suum interitum Chananæi cognoscentes israhelitas egressos ab ægypto: omni illo tempore erant ad faciendas ciuitates fortissimas occupati. Congregari ergo Iesus tunc populum in ecclesiam Sylo præcepit. Quibus cum summo studio concurrentibus: commemorans eis: & quibus fuerant iam potiti: & actus quos gesserant: quam essent optimi & deo præbente digni: & quæ uirtute legum quas sequebantur. xxx. & unum reges præsumentes eis bellum inferre deicerant: & omnem exercitum quicumque sperauerant contra eorum se fortitudinem dimicare ita necauerant: ut neque eorum generatio relinqueretur: cum uero ciuitates aliæ quidem iam captæ uiderentur: apud alios autem longo tempore oppressione adhuc opus esset: propter murorum munitionem: & habitantium in eis audaciam: petebat eos qui trans iordanem erant: ut laborantes cum eis: & in periculo adiuuantes fratres suos fortibus propriis fruerentur: grates utique eis pro labore restituendas. Tunc etiam singulos ait per tribus de quibus testimonium daretur: eo quæ uirtute præcellerent dirigendos qui terram metientes fideliter: & in nullo malignantes eius magnitudinem sine dolo renunciarent. Et Iesus quidem hæc uerba faciens: populum sibi habuit fauentem: & uiros qui terram eorum deberet metiri direxit: dans eis aliquos terræ mensores doctos: quos propter artem ueritas non lateret mandans eis: ut in ea mensuras estimarent: & foelicem terram & quæ minus esset idonea. Natura namque terræ Chananæorum huiusmodi est: ut & planiciem magnam habeat: & fructus ferre sit copiosa. Quæ comparata quidem aliæ terræ creditur esse foelix cum locis autem Hierichontis: & Hierosolymarum estimata putatur ualde uilissima. Licet omnino hæc spacia parua: & eorum multa montana sint: magnitudine uero fructuum & ad cibos aptorum ex pulchritudine alia similis non est: & propterea estimandas potius quam metiendas decreuit has sortes: dum sepius unum iugerum pro mille sit dignum. Viri autem qui missi fuerant cum essent decem circumeuntes & estimantes terram: septimo ad eum mense reuersi sunt ad ciuitatem Sylo: ubi tabernaculum constituerat. Tunc Iesus Eleazarum & seniores cum principibus tribuum sumens diuisit hæc nouem tribubus & dimidiæ tribui manasse: secundum magnitudinem singularum tribuum mensuram efficiens. Cunctis missis sortem Iudæ quidem tribus sorte cadente elegit superiorem Idumæam. Quæ in longum quidem extenditur usque hierosolymam: latitudine uero usque ad paludem quæ sodomæ constituta est. In hac autem sorte ciuitates erant Ascalon & Gaza. Simeon uero in secunda sorte prouenit Idumæa quæ circa ægyptum est & arabia montem. Beniamite uero sortiti sunt a iordane quidem flumine usque ad mare longitudinem: latitudinem uero quæ Hierosolymis Bethelisque terminatur. Hæc sors angustissima fuit propter terræ foelicitatem: Hierichon enim & Hierichon

rosolymitarum tulerunt urbes. Effraim autem tribus a Iordane flumine usque ad Gazara longitudinem habuit: latitudinem vero quamcumque habuit Bellis quæ usque ad campum maximum terminatur: Manasse vero medietas a Iordane quidem usque ad ciuitatem Doron: latitudinem autem ad Birhifanos: quæ nunc Scitopolis appellatur. Post hos autem Ysachar carmelum montem: & fluuium in longitudine habuit itabirium montem: & conuallem quæ carmelum nuncupatur: eo quod etiam huiusmodi circa carmelum & mare sortiti sunt: & conuallem quæ carmelum nuncupatur: eo quod etiam huiusmodi sit. Afferitæ vero omnem terram quæ ad Sidonem conuersa est habuerunt. Ciuitas autem Arce in horum parte fuit: quæ etiam Hastipos nuncupatur. Partem vero ad orientem conuersam usque ad Damascus ciuitatem: & galileam superiorem Nephtalite sumpserunt usque ad montem libanum: & Iordanis: quorum de montibus est fluctus collectus. Danitæ autem loca conualles ad occasum solis posita tenuerunt: Azoto & Doris: determinatiõemque Iamnam simul & Geth Aberhoron usque ad montem: ex quo tribus iuda pendebat. Sic itaque diuisit Iesus terram: & nouem atque dimidiæ tribui eam tradidit possidendam. Nam amoræam quæ & ipsa ab uno Chanaanæi filio sic uocata est Moyses dudum capiens: tribubus duabus: dimidiæque distribuit. Hoc autem & primitus indicaui. Loca uero circa Sidonem & Archeos: & Amatheos & Aritheos inculta tunc erant. Iesus autem cum eum iam senectus impediret: ut non posset ea quæ cogitabat efficere: & dum qui post eum erant principatum sumpturi negligenter in communi utilitate conuersarentur: præcepit singulis tribubus ut nullum de Chananæorum genere in terra quam sorte relinquerent. Hanc enim cautelam eis atque custodiam paternæ solennitatis fore: hanc etiam Moyses prædixisse commemorans: & hoc ei esse credendum dixit: sed & leuitis octo & xxx. ciuitates esse restituendas: quæ iam prius acceperant in amorrea. x. Quarum tres distribuit fugacibus habitandas. i. de tribu Iuda Ebron. Sichen uero ex Effrem: & Cades de Nephtalim. Est autem hic locus supra galileam. Diuisit eis & cunctas præde reliquias. Erat namque terra ampla: & magnas diuitias obtinebat. Abudabat enim & ceteris omnes & eorum singuli auro & uestibus: & aliis uasis: & quadrupedum copia: quorum numerus comprehendi non poterat. Post hæc autem exercitu in ecclesiâ conuocato: eis qui super Iordanem in Amorrea constituti erant: quorum exercitus quinquaginta milium armatorum esse uidebatur: ita locutus est. Cum deus pater & dominus generis hæbreorum hanc terram nobis possidere concessit: & possessam semper se nobis seruare promissit: per cuius mandato cognatis indigentibus pronissime uos obtulistis ad omnia: iustum est nulla uos difficultate ulterius detinente quiete etiam frui securis utique nobis de uoluntate uestra: quia si rursus opus fuerit ad necessaria eam insigniter offeretis: neque post hos labores eritis aliquando tardiores. Gratias ergo agimus uobis pro periculis in quibus uixistis non modo solum: sed etiam semper acturi sumus: & quia cum sitis boni memoriam habebitis omnium & mente retinebitis quæcumque per uos puenerunt nobis: & quod uos bonorum uestroque propter nos distulistis: & laborantes primitus in quibus nunc dei fauore consistimus postea uestra sorte frui utile iudicastis. Accesserunt autem supra uestra bona ex laboribus: quos nobiscum habuistis multæ diuitiæ prædam preciosiorē augentes: & aurum & argentum super hæc omnia quod maius est uester fauor. Ob quæ res ita nos ad quodcumque uolueritis in repensatione paratos habebitis: quæ nequaquam horum quæ Moyses prædixit estis oblitus: illo etiam in omnibus certum habetote non est quicquam in quo uobis gratiarum debita non solamus. Gaudentes ergo uos ad sortes uestras dimittimus: & rogamus ut nullum esse terminum nostræ cognitionis existimetis: nec quia inter nos iste fluuius est: alteros nos: & non hæbreos nos esse credatis. Omnes enim sumus ex Abraam qui hic & illic habitamus: & usque deus qui & nostros maiores & uestros ad illorum perduxit uitam: cuius religionis habetote curam & conuersationis: quæ per Moysen ipse constituit. Perdurantes enim in istis fauore dei & eius solatium semper habebitis: conuersis uero uobis ad imitationem gentium exterarum auerfabitur uestrum genus. Hæc cum dixisset singulos maiorum: & ceterorum multitudinem salutans: ipse quidem restitit. Deduxit autem eos populus: non tamen sine lachrymis: & uix semetipsos abinuicem dimiserunt. Transiens autem fluuium tribus Rubem & Gad: & quicumque de Manasse pater sequebant: altare super ripam collocare Iordanis decreuerunt: ut memorabile signum generationis futuræ cognitionis eorum: qui intra Iordanem habitare uidebantur existeret. Audientes autem qui intra Iordanem erant: quia dimissi ab eis altare constituisserunt. Et nescientes quæ hoc uoluntate fecissent: pro nouitate tamen culturæ deorum peregrinorum hoc celebratum credentes & sacræ religioni derogatum uerisimile iudicantes erant armati ad ultionem eorum qui collocauerant altare fluuium transitori & punituri eos quasi paternæ destructione solennitatum. Non enim uidebat eis iustum ut cognitionem respicerent: aut dignitatem eorum: qui auctores fuerant harum rerum: sed dei amplectabantur mandata: & commodo honorari congaudebant. Et illi quidem armati sunt pro furore: retinuit autem eos Iesus & pontifex. Eleazarus: & pariter seniores sermonibus suadentes: ut prius experimenta eorum uoluntatis acciperent: deinde si mala uoluntatis agnoscerent eorum metes: tunc armis super eo incederent. Miserunt itaque legatos ad eos: Phineen filium Eleazari: & decem alios apud hæbreos honoratos: cognituros sapienter cur altare transeuntes super ripam fluminis statuissent. Cumque illis transeuntibus: & ad eos ueniens fuisset ecclesia congregata: istas phines hæc dicebat. Magis equidem deliquistis quam possitis correpti de futuro sermionibus emendari uerum tamen non secundum magnitudinem iniquitatis uos reddituri uobis ad arma repetere ultionemque

descēdimus. Cognatos nāq; uerbis prius corripere uolētes: hāc celebrauimus legatiōem: quatenus agnosceremus causam p̄ qua accessistis: ut altare fabricetis: ne petulāter uideremur armis adire uos: utrum uoluntate bona fecistis hoc: an re uera culpa conuincatur: unde in uobis iustus ulciscamur. Non enim credimus uos ipso experimento dei uoluntatem sapius agnoscentes: & auditores legū: quas ipse nobis contulit existentes: diuisos a nobis: & in propriam sortem uenientes quā dei gratia & ipsius circa uos prouidentia meruistis: obliuionem eius habere: & tabernaculum arc̄q; deferētes & altare quod nobis est proprium: peregrinos introducere dos: Chananæorum mala festātes. Sed nihil inique fecisse optamus: agentes p̄nitentiam: & nequaquā uesantētes ulterius: legū paternarū pudorem: memoriamq; sumentes. Si uero in delicto consistitis: nequaquā laborem pro legibus refutamus: sed trāseuntes iordanem defendimus eas: & ante omnia deum nihil uos a Chananæis differre credentes: sed sicut ipsos uos quoq; similiter perimentes. Non enim putetis q̄ quia transistis fluuium: etiam a dei uirtute estis extranei. Vbiq; in his quæ sunt ipsius estis: & effugere potestatem eius atq; iudicium nullo modo poteritis. Si uero creditis hunc locum ubi nunc estis positi impedimētū esse correctionis: nihil prohibet denuo terram diuidere: eamq; ad pecudum pascua deputare. Sed agite temperanter: & a nouo delicto recedite. Rogamus ergo uos per filios & uxores: ne nobis faciat necessitatem huius defensionis: quod nec uestræ: nec ipsorum saluti aut causis expedit sic cogitare: ut non uerbis uinci potius quam experimentum uelitis sustinere præliorū. Hæc Phinee dicente: præfules ecclesiæ & oīs multitudo ceperunt de quærimoniis satisfacere: & p̄fiteri: neq; ab eorū se cognatione recessisse: neq; pro nouitate altare cōdidisse: sed & deū unū nosse: q̄ hæbreis est oīb; cōmunis: & illud altare positū ante tabernaculū ad sacrificia faciēda. Hoc aut altare pp̄ qd̄ & suspecti estis facti: dicebant nō p̄ religione collocatū: sed ut signū fieret: & iudiciū in futuro uestræ familiaritatis. Et necesse est nobis tēperare: & in patriis legibus p̄manere: nō utiq; trāsgressiōis in dicitū sicut suspicamini facere. Testis aut nobis sit deus: q̄ istud altare nō p̄ tali causa cōstruximus. Vnde meliorem de his hētes opinionē nihil culperis ulterius: neq; nos extra sortē iudicādos esse credatis: nec eorum similes q̄ cū generis Abraam sint: ad nouas solēnitates accedūt. Hæc dicētes laudās Phinees: reuersus est ad Iesum: & eorum uerba populo nunciabat. Ille uero gaudens q̄ neq; ulla pugnādi foret necessitas: nec ad sanguinē bellūq; deducerentur contra cognatos: pacificas deo p̄ his hostias imolauit: & dimittēs post hæc multitudinē in pp̄rias sedes: Iesum ipse in Sichē cōmoratus est. Post hæc anno. xx. senior iā existēs euocabat honoratos maxime ciuitatū & principes & seniores: & multitudinem quantūq; cōgregari esset possibile. Quibus in unū cōuenientibus cūcta beneficia dei commemorabat. Erant enim multa: per quæ ab humili forma ad hanc gloriam & substantiā puenissent & seruari dei uoluntate: quæ talis circa eos esset orabat. Et pie cunctos poscebat agere: p̄ quā solam eis grata diuinitas p̄maneret. Hoc enim bñ se habere dicebat: ut trāsiturus a uita huiusmodi eis monita derelinqueret: poscebatq; ab illis: ut quæ ille diceret memoria retinerent. Et ille quidem talia præsentibus loquens: defunctus est cum uixisset annis centum & decem quorum cum Moysē quidem pro doctrina utilium rerum commoratus est quadraginta: dux autem post illius mortem sex & uiginti annis fuit uir neq; sapientia indignus: nec earum quæ cogitabat ut multa sapienter ediceret inexpertus: sed ubiq; summus & ad opera periculaq; magnanimus audaxq; bella disponere: & in pace dexter: & in omni tempore precipua uirtute conueniens. Sepultus est aut in ciuitate Thamma in tribu Effraim. Eodem uero tempore mortuus est & Eleazarus pontifex Phineæ filio sacerdotium derelinquens: cuius sepultura est facta in Gabatha ciuitate.

Quo morietur: duce: filii Israhel foeliciter aliquāto tpe pugnaueret cōtra Chananæos. CA. II.

Dost hoc itaq; trālitu Finees p̄phetauit scdm̄ dei uolūtatem ad delendū Chananæorū genus tribui iudæ præbendū esse principatū. Erat. n. studium populo cognoscere: qd̄ et placeret deo. Tūc assumpta est et tribus Simeon ad pugnādū: quatenus exterminatis hostibus sub ditiōe etiā eos q̄ in ipsa sorte cōsistebāt efficerēt. Chananæis aut uiuentibus apud se illo tpe rebus cū magno exercitu eos in Bezedin expectabant: regi Bezedinorū Adonibezech principatū credētes: qd̄ nomē significat dñs Bezedinorū: adoni enī hæbreā lingua dñs indicat. Sperabāt enī uincere israhelitas mortuo Iesu. Cōgressi uero Israhelite duabus tribubus: quas p̄dixi: magnifice pugnauerūt: & occiderūt eorū qd̄. x. milia: fugātes aut reliquos: & insequētes: adonibezech quoq; ceperūt: eiusq; manū ac pedū sūmitates iciderūt: nō enī poterat deū latere. Ille aut hæc patiens fert̄ dixisse. Quæ cōtra uos egi: & septuaginta regibus facere non eribui: digna recōpensatione hodie redditū est mihi. Et uiuū quidē illū tulerunt ad hierosolymā morientem uero sepelierunt: & egrediebantur uastantes ciuitates: & plurimas capientes. Inter hæc obsederunt hierosolymam: sed hanc quidem longo post tempore capientes: oēs in ea habitātes interemerunt. Erat autem eis ualde grauis desup munitio muros: & loci natura resistēdo. Vnde castra metati sunt in chebron: & hanc capiētes omnes interfecerūt. Relinquebat adhuc genus gigantū: q̄ pp̄ corporū magnitudines atq; formas in nullo aliis hoibus p̄ximabant: ultra modum mirabiles: ut hætenus eorum ossa monstrāt: in nullo his de quibus fides habet equalia: quoq; genus leuites præcipue deleuerunt. Munus etiam cū duobus milibus cubitis terrā denuo dederūt nato Moysēos: hic

enim fuit unus explorator: quos misit moyses in chananæa. Dederunt autem & filiis Ietro Madianite quod fuit gener. Moyse terram ad possidendum. Nam patriam relinquentes secuti sunt eos: & fuerunt in deserto cum eis. Tribus itaque Iuda & Simeon ciuitates quidem Chananæas in montanis ceperunt: in caestribus autem & ad mare positæ Ascalonæ & Azotum. Euasit uero eos Gaza & Accaron. Nam dum essent in caestribus: & copiosam haberent curruum abundantiam: irruentes sibi met confligebant. Et iste quidem tribus maxime bellando locupletate ad ciuitates proprias recesserunt: & arma deposuerunt. Benjamin uero: quorum erat hierosolyma habitatores suos concesserunt tributa persolvere: & ita quiescentes omnes alios quidem interfecere: alios uero pericula sustinere: ad terrarum se tradidere culturam. Hoc autem est & reliquæ tribus imitantes Beniamitas faciebant: & eorum tributa percipientes permittebant Chananæos sine præliis esse. Tribus autem Effrem cum obsidisset Bethelam: finem dignum tempore: & magna laborum obsessione inuenire non potuit: quando ille licet affecti in obsessione omni modo perdurabant. Deinde Efframite capientes quendam in ciuitate commorantem: & necessaria eis deferentem fidem dederunt: ut si ciuitatem traderet: saluarent eum & cognatos eriperent. Et ille in his iurabat ciuitatem se traditurum. Qui tradens urbem: cum suis hoc modo saluatus est. Illi autem interimentes cunctos inhabitantes ibi tenuerunt decetero ciuitatem.

Quo præcedente tempore Israhelitarum transcendentis patrias leges ad grandes ærumnas deducti sunt & seditione facta: ad inuicem pugnaverunt: huiusmodi causa pro qua deleta est tribus Benjamin præter sexcentos uiros.

CAP. III.

Igitur post hæc circa hostes quidem molliores erant Israhelitarum: circa terram uero & eius operam diligentiam potius exhibebant. Qui ad diuitias se tradentes per epulas & libidinem iam uirtute deficiebant: & in conuersatione legum integri non erant: in his indignata diuinitas suscitauit primum quidem: ut ita dicam sua uoluntate chananæos quod post ea secundum eorum actus multa contra eos crudelitate usi sunt. Hæbrei namque & circa ea quæ dei sunt negligentes erant: & circa bella difficiles: cum multa Chananæi eis abstulissent: & ad labores iam erant propter epulas dissoluti: agebaturque ut eorum optima iam conuersatio deperiret & seniores non audiebant: nec aliud præceptum: nec priorum ulla solennia conuersabant. Erant autem in agris libidini lucrorum intenti: & propter multam requiem seditio eos crudelis iterum comprehendit: & ad hoc usque perducti sunt: ut ad inuicem huiusmodi pugnant causa: pro qua deleta & tribus Benjamin: præter sexcentos uiros. Vir de populo leuita: qui erat sortis effrem & ibi habitabat: de bethleem duxit uxorem. Hic autem locus est tribus iudæ. Cuius uehementer amaret coniugem: & eius pulchritudine uictus afficeretur: quando ab illa non similiter amabatur: & ille propter passionis eius amorem potius uteretur: lites frequenter inter eos eueniebant. Ad ultimum uero mulier his grauata relinquens uirum abiit ad parentes mense quarto. Vehementer autem graue ferens uir propter amorem uenit ad soceros: solutisque litibus placatus est circa ea. Et quidem quattuor diebus ibidem commoratus præsentibus ei hospitium puellæ parentibus quinta die abierunt: & circa meridiem sunt egressi. Tardius enim dimittebant parentes filiam: & dei iam tarditas accedebat. Unus autem famulus eos sequebatur: & asinus erat eis in quo mulier uehebatur. Cuius uenissent circa hierosolymam ambulantes stadiis. xxx. persuasit famulis ut manerent: ne & propter noctem ambulantes difficultas aliqua comprehenderet: dum nec procul hostes existerent: & tempus frequenter incautum faciat suspecta etiam quæ putantur esse tutissima. Illis autem non placuit apud alienigenas uiros succedere. Erat uero ciuitas Chananæorum: sed accedentes. xx. adhuc stadiis optabant ad propriam descendere ciuitatem. Cuius hæc sententia ualuisse uenit in Gabaa tribus Benjamin iam uespere. Et cum nullus ciuium eum in mansione susciperet: senior quidam ex agro descendens: qui de tribus quidam erat Effrem in Gabaa uero commorabatur: uidens eum qui esset interrogabat: & propter quas causas non mittens cum iam essent tenebræ necessaria cœnæ requireret. Ille leuitam quidem se dixit esse. mulierem autem a parentibus reducere: ad propria remeare: habitationem uero significabat habere in sorte Effrem. Quem senior & pro cognatione: & eo quod eandem possederat tribum: & propter colloquium ad suum duxit hospitium. Quidam uero iuenculi gabaonitarum mulierem in platea uidentes: & pulchritudinem stupentes: dum apud illum senem eam successis se cognoscerent: contemnentis eorum infirmitatem & paucitatem uenerunt ad ianuas eius. Et cum eis senior ut abscederent supplicaret: & ut ne uiolentiam inferrent hospiti: nec iniuriam illi petebat ut data sibi muliere a rerum mansione recederent. Seniore uero dicente quod & cognata esset leuita: & per libidinem inique in lege delinquerent: deficientes circa iusticiam deridebant: minabanturque se eum interficere: eo quod eorum concupiscentiam impediret. Cumque in necessitate uenisset nolens hospites in contumelia magna relinquere: suam eis filiam cessit: dicens minus esse peccati si concupiscentiam suam in ea complerent: quam si iniuriam peregrinis inferret: & iniusticiam non proferre quos susceperat: hoc modo putabat. Cum uero illi nequaquam a suo feruore pro peregrina recederet: sed immineret ut eam acciperet: ille quidem supplicabat: ut nihil inique presumerent. At illi rapietes & adicietes pro libidine uolentiam: ad semetipsos mulierem deduxerunt: & pro totam noctem usque ad principium diei in eius corpore ludibria sunt exteti. Illa uero defecta in his quæ pro uenerant ad hospitium rediit: & contristata pro his quæ protulerat: præ uerecundum

E iiii

dia ad faciē mariti minime p̄sumebat accedere. Cūq; circa sep̄ his quæ cōtigerāt icurabilē reputa-
 ret: lectulo decumbens aiām dereliquit. Vir autē eius arbitriatus sopore graui mulierem detineri: nihil
 mali metuēs excitare eam tētabat & cōsolari: q̄a raptoribus nō spontanea uolūtate se p̄buisset iniu-
 riis. Cū uero certe defunctā cognouisset a maloꝝ magnitudine: ip̄onens iumēto mortuā ad se por-
 tare uxorē: & diuidēs eam p̄ mēbra in ptes duodecim: p̄ trib⁹ singulas destinabat mādātū dās portā
 tibus: ut pderent auctores mortis eius: & eiusmodi crudelitātē cūctis tribubus idicārēt. Illis autē &
 aspectu & auditu graui hoꝝ maloꝝ affectus nullū sumētes primitus hmōi exēplū ira intemperata
 & iustissima concitati in Sylo sunt ante tabernaculum congregati: & in arma procedere repēte ten-
 tabant: & insilire Gabaonitis: ut hostibus. Retinuerunt autem eos seniores suadentes non oportere
 sic cito contribulis inferre bellum anteq̄ uerbis agerent de criminibus quando nec lex circa extra-
 neos permitteret p̄ter legationem Israhelitas bella tractare: si forte p̄nitentiam agerent qui in-
 iuste aliquid p̄sumpsissent: bonū esse ut legi obedientes ad Gabaonitas mitterent: & mali aucto-
 res expeterent: quibus p̄bitis eos punirent: contēnentes uero armis adirent. Miserūt ergo ad Ga-
 baonitas accusantes iuuenes de muliere: & eos dari ad supplicia deposcētes: q̄ legitime nō egissent:
 quasi nō esset iustū: ut pro oībus illi potius moreretur. Gabaonitæ uero neq; iuuenes tradiderunt: &
 crudele iudicauerūt timore belli alienis obedire p̄ceptis: in nullo se putantes esse minores armis:
 neq; multitudine: nec bellandi p̄sumptione. Erāt autē nimis instructi: & sup̄ alias tribus industriū
 despexerūtq; illos: & idignati sunt e diuerso tanq̄ cōpressuri uiolētia faciētes. Cūq; talia fuissent isra-
 helitis enūciata: insurandū fecerūt: nullā suarum uiro Beniamiti dare nuptiis filiā: sed armari super
 eos: & amplius eis quā aduersus chananæos resistere: quos h̄brei sepius expugnassent. Repente er-
 go eduxerūt super eos exercitū quadringēta milia uiroꝝ. Beniamitæ uero habuerunt. xxv. milia ar-
 matoꝝ: & alioꝝ sexcentoꝝ: qui sinistris manibus fundibularii uidebant̄ experti. Et cōmisso p̄lio
 circa gabaā fugauerūt israhelitas Beniamitæ uiri: ceciderūtq; ex eis. xxii. milia: fuissentq; plurimi for-
 te necati: nisi nox eos retinuisset: & pugnā soluisset. Et Beniamitæ gaudētes abibāt in ciuitatē: isra-
 helitæ uero obstupescētes se ita uictos: ad exercitū remeabant. Altera uero die rursus congressi Be-
 niamitæ uicerūt: & mortui sunt decē & octo milia Israhelitarū: metuentesq; exercitū reliquerūt. Ve-
 nientes autem in ciuitatem Bethleem proxime cōstitutā: ea die ieiunantes: altera die deprecabātur
 deū per Phineen sacerdotem: ut eius ira quiesceret: & ei in duabus eorum deuictionibus satisfieret:
 daretq; eis potentiam contra hostes atq; uictoriā. Deus autē hęc fieri Phinee prophetante promisit.
 Duabus itaq; partibus diuidentes exercitum: mediā quidē partem in insidiis circa urbem nocte col-
 locauerunt: medii uero beniamitis congressi: paulatim eis imminentibus recedebant: & Beniamitæ
 persequabantur: H̄breis paulatim refugientibus: & oīno uolentibus oēs eos ab urbe protrahere:
 quos quasi fugientes insequabantur: ita ut etiam seniores & iuniores in ciuitate propter infirmitatē
 relictū discurrerent: adire uolentes hostes. Cum uero multum a ciuitate recessissent: fugere quidem
 h̄breis cessauerunt: conuersi autem steterunt ad pugnam: & illis qui in insidiis erant dederunt si-
 gnum. Qui surgentes cum clamore hostes aggressi sunt. Illi uero ut sensere se esse deceptos: in angu-
 stia constituti: in quodam coacti & concauo loco collecti sunt: & ibi iaculis fauciati: ita ut omnes in-
 terirent p̄ter sexcentos uiros. Quiq; conuersi & constipati: & per medios hostes transeuntes effu-
 gerunt ad uicinos montes: quos tenētes ibidē cōmorati sunt. Illi uero circa uiginti & quinque milia
 sunt extincti. Igit̄ Israhelitæ & Gabaā ciuitatē igne cōcremauerunt: & mulieres: & infantulos mascu-
 los: peremerunt: aliis Beniamitæ ciuitatibus similia facientes: sicq; erant contra eos infesti: ut etiam
 iabitas q̄ erant galaditidis regionis: eo q̄ eis auxilium non p̄buisset contra Beniamitas: mitten-
 tes. xii. milia de suis armatis: iuberent omnes interimiri: occiderantq; hi qui fuerant missi omnes pu-
 gnaces ciuitatis cum filiis & uxoribus p̄ter quadringentas uirgines tanta ira succensi sunt p̄pter
 passionem correptæ mulieris: & armorum ab eis electa conditiones. Post hęc autem Israhelitæ pro
 calamitate Beniamitarum puniti sunt: & super hoc ieiunare proposuerunt: licet iusta passi essent: eo
 q̄ in lege peccauerint: tunc sexcentos qui fugerant euocant legationibus. Erant enim super quan-
 dam petram quæ Suas appellatur. Legati uero non illis tantummodo calamitatem prouenisse: sed
 etiam sibi cognatis peuntibus ingemilcentes: suadebant eis ut patiēter ferrēt: & ad illorum cetū cō-
 currerēt: ne oīno quātū ad se Beniamitæ tribū exterminari decernerent: dicebantq; eis. Concedi-
 mus uobis terrā & p̄dam quātūcunq; tollere potueritis: illi uero his cōtra se dei decreto gestis: quā-
 do in sua iniquitate sciētes pugnauerant ad alias cōtra tribū primā obediētes uocantibus aduenerūt.
 Israhelitæ uero uxores eis quadringentas uirgines labridas dederunt: & de ducētis reliquis cogita-
 bant: quō & ille haberent uxores ut filios procrearēt: cū utiq; iurassent ante bellū: ut suas filias nulli
 Beniamitæ coniungerēt. Et alii quidē suadebāt illud iusurādū nō debere seruari: q̄d p̄ iram nō uo-
 luntate nec iudicio prouenisset: nihilq; foret deo molestū: si tribū pituram saluare possent: adiicien-
 tes piurū non q̄n necessitate sit esse pessimum: sed q̄n fuerit malignitate commissum. Cūq; senio-
 res piurū nomē ualde metuerēt: q̄dā ait. Hoc cōsilio & isti uxores habebunt: & religio iurissurandū
 seruabit. Ter in āno in Sylo ad mercimoniū fit cōuētus: sequūturq; mulieres & uirgines. Sinant̄ er-
 go Beniamitæ ut raptu ducāt uxores q̄scūq; potuerit: nobis neq; iuitatibus: neq; phibētibus. Et dū

patres eorum quæsi fuerint vindictam poposcerint: dicemus eos potius esse culpabiles qui custodiam non habuerunt filiarum. Oportet enim Beniamitas iram euadere: qua iam circa eos usi sumus immensa. His itaque consentientes decreuerunt Beniamitas raptu nuptias celebrare. Instante uero festiuitate: illi quidem. cc. uiri bini uel terni ante ciuitatem per uineas & loca: in quibus se latere credebant positi: insidiabantur uirginibus uenientibus. Illæ autem cum lusu: nihilque metuentes sine custodia properabant. Tunc illi surgentes tenuere dispersas eo modo ducentes: uxores: & ad opera se terræ dederunt studentes ut ad secundam foelicitatem denuo remearent. Hoc itaque modo tribus Benjamin cum pene tota perisset: Israhelitarum sapientia reparata est. Floruit itaque repente: & opulentiæ magnitudine: aliisque ditata rebus est. Hoc itaque bellum ita sedatum esse dinoscitur.

Quo post hæc afflictione Israhelitarum rursus impie agentes opprimuntur a Chananæis: & a Cusarto rege assyriorum cui seruiertur annis octo sed postea libertas eis restituta est per Zenizem Beli filium: principante annis quadraginta: qui apud finicas dicitur iudex.

CAP. IIII.

Borum uero similia etiam tribum Dan ex huiusmodi causa contigit sustinere. Cum Israhelitarum bellorum iam studium reliquissent: & ad opera se terræ dedissent: Chananæi contentes eos: nec aliquid se ab eis pati credentes suum collegerunt exercitum firmam habentes: quasi hæbreos affligerent. & decetero ciuitates licenter inhabitaret: currusque faciebant: & exercebant armis: & urbes adinuicem sibi consentiebant. Et de tribu quidem Iuda Ascalonam ciuitatem: & Accaron abstulerunt & alias multas in caestribus constitutas: & ipsos Danitas in motana fugere compulerunt: nec paululum eis locum in caestribus relinquentes. Et dum illi nec ad bellandum essent idonei nec terram sibi iam sufficientem haberent miserunt de suis. v. uiros ad loca mediterranea: qui terram inspicerent in qua habitare decetero potuissent. Illi autem non procul a monte Libano: & iuxta Iordanis fontes circa maximum caput si dominus ciuitatis uiam trium dierum perambulantes contentesque terram bonam & nimis uberrimam significauerunt eis. Quo cum exercitu procedentes edificauerunt illic urbem Dan cognominatam ab uno filiorum Iacob: ex quo & ipsa tribus appellata uidebatur. Israhelitis autem & cumam essent in labore difficiles: & in diuinitatis cultu deficerent: aduersa proueniebant. Nam dum fuissent a sua conuersatione transgressi: ferebantur ad libidinem: ut pro sua uiuerent uoluntate: ita ut imminentibus Chananæis: malis omnibus implerentur. Iratus est igitur eis deus: & foelicitatem quam innumeris laboribus acquirerant propter epulas amiserunt. Castra siquidem contra eos agente Cusarto rege assyriorum: multi pugnantes perierunt: & obsessi fortiter capti sunt: quidam uero propter timorem sponte se illi contradiderunt: & maiora quam possent tributa imposita sibi: met exolvebant: & diuersas iniurias perfererebant per annos. viii post quos hoc modo liberati sunt. Zenes quidam de tribu Iuda uir industrius: prudentiaque fortissimus responsio sibi dato ne despiceret hæbreos in necessitate huiusmodi constitutos: sed ut potius reducere eos ad ius libertatis adiret paucos quosdam in his laboribus præceptis diuinis adhibens sibi quibus tunc in illis rebus positus aut pudor esset: aut quos spes confidentiæ nimis acueret primum quidem Cusarti castra dirupit. Cuius plurimi hæbreorum ad cerramen accederent: eo quod bene eis prior confidentia processisset: cum assyriis congressi sunt: eosque ualde persecuti: eufratem transmeare coegerunt. Zenes autem cum ipso fortitudinis opere præbuisset effectum principatus accepit honorem: ut populum iudicaret: in quo scilicet. xl. annis conuersatus est.

Quo rursus populus noster annis. x. & octo seruiertur moabitis: & a quodam Aoth nomine seruitute priuatus sit: eo principatum annis. lxxx. tenente.

CAPI. V.

Hoc autem moriente: denuo res israhelitarum sine principe uexabantur. Et dum honorem deo non referret: nec legibus obedirent: magis ac magis afflictionibus subiiciebantur: ita ut Eglon rex Moabitarum despiciens inhonestam conuersationem eorum: bellum eis inferre præsumeret: & multis eos præliis obtineret ac subderet: & omnem potestatem eorum profusus humiliaret: eosque iuberet tributa persolvere. Constituens autem sibi regnum in Hiericho nihil mali reliquit. quod populo non imposuit: eosque ad inopiam perduxit annis octo & decem. Misertus autem & deus in his quæ patiebantur: & eorum supplicationibus inclinatus: ab iniuria Moabitarum hoc modo eos eripuit. Quidam iuuenulus nomine Aoth de tribu Benjamin: ex patre Gera audaciaque fortissimus: & corpore ad opera exercenda robustus: in leua manu maximam fortitudinem habens: cum in Hiericho habitaret: Eglon regi factus est notus muneribus eum placans: ita ut per hæc etiam cæteris qui erant circa regem carus existeret. Aliquando autem cum duobus famulis munera regi ferens: latenter gladio in dextro femore ligato: introibat ad eum. Erat autem æstatis tempus. Cuius iam dies medius esset: regiam quiescebant custodia: prope æstus cum ætis ad prandia recedentibus. Cum ergo iuuenulus Eglon munera præbuisset: commoranti in quodam loco caloris temporibus oportuno: eius secretum petiit. Aderant autem soli famuli regis. Cuius rex famulos abire iussisset: & cum Aoth loqueretur: & sederet super folium suum: & Aoth terror ingressus fuisset: nec eum fortissime percutere ualeret: relaturum se ei ex dei precepto somnium dixit. Cum ergo ille lætus pro somnii recitatione de folio surrexisset: Aoth eum in corde percussit: & gladium dereliquens egressus est clausam ianuam derelinquens. Ministri uero quiescebant: credentes regem in soporem

conuersum. Aoth uero Hierichuntis latenter hoc indicans: exortabatur eos ut suam defenderēt libertatē. At illi gratissime hoc audiētes tubis utebant: mos enim est patrius his populum conuocari. Ministri itaq; Eglon diu quæ ei contingerant ignorantes: cum iam ad uespasceret: metuentes neq; ei inopinabiliter accidisset: in eius cubiculum sunt ingressi: eūq; mortuum comperientes: in stuporē conuersi sunt: & anteq; sua castra colligerent: Israhelitarum super eos irruit multitudo. Et alii quidē repente perempti sunt: alii in fugam uersi tanq; in terra Moabitida liberandi. Erant autem peremptorum ultra .x. milia. Viri Israhelitæ uero præoccupantes Iordanis transitum: eorum multos interfecerunt: & nullus eorum manus euasit. Et hæbrei quidem hoc modo ab istorum seruitute priuati sūt. Aoth uero ob hanc causam principatu honoratus a plebe: defunctus est: dum hanc potestatem. lxxx. tenuisset annis uirtutiq; etiā preter hanc causā maxima laude dignus existens. Et post hunc Sanagar filius Anath electus ad principatum: qui primo anno uitam expleuit.

Quō chananeis eos in seruitutē redigētibus p̄ annos .xx. liberati sūt p̄ barachum & deborā: qui eorum principes fuerunt.

CAP.

.VI.

N Gitur israhelite calamitates quas passi fuerant: nō colēdo deū: nec legibus eius obediēdo: correptionē non assignantes deo: anteq; a moabitarū seruitio respirarēt: a rege chananeorū Iabim nomine subiugati sunt. Hic autē ortus quē uidebat de ciuitate Aferoth: quæ posita ē super paludē samachonitidē: habebatq; armatorū .ccc. milia equū .x. milia: & curruū tria milia possidebat. In hac itaq; militia dux erat Syfara: apud regem honore primus. Qui ueniens ad Israhelitas: uehemēter eos afflixit: ita ut tributa eis imponeret. Quæ .xx. quidē annis soluere passi sūt: cum nec ipsi per infortū suam respicerent: & deus maiore tēpore eos domare uellet: p̄pter eorū iniurias & ingratiuitates nimis iniustas. Decetero autē tēperātes a malis suis: & agnoscētes has calamitates sibi pro legū cōtemptu uenisse: quandā prophetissam nomine Delboram: quod nomen hæbraica lingua significat apim: rogauerunt ut deprecaretur deū: quatenus misericordiam haberet eorū: ne despiceret eos a chananeis oppressos. De⁹ autē anuit eorū saluti: & ducē elegit de tribu neptalim Barach: quod nomen coruscationem hæbraica lingua significat. Euocās igitur cum Delbora iussit eligere iuuenū .x. milia: & ad hostes procedere: præsumebat enim prædicēte deo & uictoriam promittente. Cūq; Barach dixisset: non se exercitum fore ducturum: nisi & illa quoq; una procederet: irata dixit. Tu quidem cedis mulieri dignitatem quam deus tibi contulit: ego uero non refutabo. Et congregantes .x. milia uiros castrametati sunt apud Thabor mōtem. Quibus Syfara rege præcipiēte obuiā uenit: & nō procul ab eis castra fixit. Israhelitæ uero & Barach obstupescētes multitudinē hostium: cum de fuga iam cogitarēt: Delbora retinebat eos: & ipsa die dimicare præcipiebat uictoresq; eos deo auxiliante pollicebatur. Congressis ergo atq; permixtis: eis imber magnus influxit. Et quia nimia simul & grando & pluuia in faciem Chananeorum uersa: & uentus eorum aspectibus imminebat: ita obcecati sunt: ut arcus eorū & fundibulæ inutiles fierēt: & armati propter frigus uti gladiis non ualerēt: Israhelitas uero tempestas immissa: cum eis post terga esset: minus nocebat. Qui auxilio dei sumebant ualde fiduciam: & hostes in medium circūdantes: multos eorum interfecerunt. Et alii quidem ab Israhelitis extincti sunt: alii uero excussi propriis ceciderunt: ita ut etiam multi eorum conculcati curribus morerētur. Syfara uero exiliēs de curru cum uideret fugam exercitus sui factam: fugiens uenit ad quandam mulierem cenidelarum: nomine Ialilis. Quem rogantem ut celaret eum suscepit: & petenti potum dedit lactis. Erat enim fatigatus. Et cum nimie bibisset: conuersus in somnium est. illa uero dormienti ferreum clauum per tempus immisit: & cum malleo percussum ad terram usq; deposuit: & hominibus Barach post paululum ueniētib; eum ostendit terra cum fossū. Sic ergo uictoria constitit secundum ea quæ a Delbora dicta sunt: ut per mulierem hic triumphus accideret. Barach autem agens exercitum super Assar & obuiam uenientem interemit. Iabin: & cadēte principe ciuitatem usq; ad fundamenta deiiciēs princeps fuit per .xl. annos hæbreorum.

Quō pugnātes Amalechitæ cōtra Israhelitas uicerūt: eorūq; puinciā afflixerūt ānis septē quos liberauit dominus p̄ Gedeon: q̄ sup̄ populū fuit ānis quadraginta.

CAPI.

.VII.

E Odē tempore moriēte Barach & Delbora Madianitæ rogantes Amalechitas & Arabes castrametati sūt sup̄ Israhelitas: & congressos sibimet uiros pugnātes interemerūt eoq; manib; alligātes cūcta deprædabant. Hoc autem facientibus illis per annos .vii. Israhelitarum populus per montana collectus est & campestria dereliquit: foueas quādam & speluncas facientes ut fugientes ab illis potuissent quodammodo liberari. Nā Madianitæ estatis tempore agentes exercitum: per hyemem Israhelitas colere terram permittebāt ut laborantes comprimere facillime possent. Erat igitur fames: & ciborum maxima difficultas. Tūc ergo conuersi ad deum p̄cibus hæbrei: ut eos eriperet exorabant. Gedeon autē Iasi fili⁹ de tribu Manasse paucos manipulos spicarum ferens: latenter eos terebat in torculari: cum metueret hoc publice in area facere propter hostes. Tūc uisio apparuit ei in forma iuuenuli: dixitq; eum foelicem: & carum deo: hocq; esse maximum eius propiciationis indicium: eo q; tūc uteretur proprio torculari. Cūq; præciperet eum fiduciam habere & festinare: quatenus defenderet libertatem: ille hoc impossibile

eē dicebat: quando tribus ex qua esse multitudine priuaretur: & puer esset ad tantarum rerum opus infirmior. Deus aut̄ quod deerat se impleturum esse dicebat: eoq; ducet Israhelitis se uictoriam præbiturum. Et cum hoc Gedeon quibusdam iuuenibus enarrasset: creditumq; fuisset ei: ac repente ad certamina decem milia uirorum uideretur præparatus exercitus: astitit Gedeon per somnium deus imbecillem naturam hominum sibi placere declarauit: & quæ esset fortitudine præcipua refutauit: ut uictoriam non sibi: sed deo proprie reputarent: tanq̄ si multo hoc dignoq; gereretur exercitu: & crederent: quia eius auxilio uictoriæ opus fuisset impletum: præcepitq; ut circa medium diem in solis ardore ad fluuium faceret uenire exercitum: eosq; qui inclinati biberēt magnanimos estimaret: qui uero cum festinatione turbatam biberēt aquam: eos crederet hostium formidine detineri. Et cum Gedeon secundum dei iussionem hoc adimplet: trecenti uiri reperti sunt: qui aquam manibus cum timore & turba lamberent: dixitq; deus: ut istos duces hostes adiret. Posuerunt itaq; castra super Iordanem die altera transituri. Et cum Gedeon cum timore consisteret quomodo ei prædictum fuerat: ut nocte hostes inuaderet: uolens eum deus a formidine reuocare: præcepit: ut sumens unum militem iuxta tabernacula Madianitarum accederet: ab eis consilium belli confidentiamq; sumpturus. Obediens autem & sumens propriam famulum nomine Phara: accedens ad quoddam tabernaculum: inuenit uigilantes in eo: & iuueculum aliquem suo commilitoni somnium recitantem: ita ut Gedeon audiret. Erat enim huiusmodi uisio: quam dicebat: quasi uidisset panem ordeaceum: qui pro uilitate sua incomedibilis esset hominibus: per exercitū reuolutū regis apprehendisse tabernaculum necnon & cætera deiecisse. Ille ergo uisionem interitum exercitus significare pronūciauit: dicens unde etiam hoc uideretur ei: omne inquit semen quod uocatur ordeaceum constat esse uilissimum: & inter omnem populum Israhelitæ uidentur abiecti uelut genus ordei & apud Israhelitas nunc Gedeon exultat & eius exercitus. Quod uero panem te uidere dixisti: qui tabernacula nostra uastauit: metuo ne deus contra nos Gedeon uictoriam condonet. Gedeon autem somnium audiens spem magnam habuit pariter & fiduciam: iussitq; suos armari: narrans eis etiam hostium uisionem. illi uero in his quæ dicta fuerant præparati sunt: & circa primam uigiliam Gedeon suū ducebat exercitum tripartite diuisum: portabantq; cuncti uacuas pharetras & lampades ardentes: quatenus grauis hostibus uideretur inuasio: & in dextra manu cornua ferebant: quibus pro tubis utebatur. Multum itaq; locum hostium tenebat exercitus: habebantq; multitudinem camelorum: & secundum gentium morem pascentes in uno circuitu erant omnes. Hæbreis aut̄ prædictum fuerat: ut dū uenissent circa hostium castra: signo dato tubis canerent: pharetrasq; concutientes cum lampadib; impetum facerent iubilantes: q̄ uictoriam deus Gedeon cōferret. Quod cum fecisset: stupor comprehendit homines adhuc dormiētes: erat enim nox: & hoc deus fieri ita præceperat: suntq; perempti pauci quidem ab hostibus: plurimi uero a semetipsis: eo q̄ linguis propriis discordarent. Nam dum fuissent in turbam redacti: unusquisq; perimebat proximum: dum eum crederet inimicum: & facta est magna cædes. Fama uero uictoriæ Gedeonis ad Israhelitas perueniente: cuncti simul armati sunt persequentes hostes: & comprehenderunt eos in quadam ualle scopulis ualde circumdata: quam transire non possent: & circumstantes occiderunt omnes: duosq; simul reges Oreb & Zeb. Reliqui uero duces relictos milites colligentes: qui erant quasi .viii. & .x. milia: castrametati sunt multo procul ab Israhelitis. Gedeon aut̄ labore non sessus: sed persequens cum omni exercitu: eisq; congregiens fortes uniuersos funditus interemit: & reliquos duces Zebin & Zarnon apprehendens captiuos duxit. Mortui sunt aut̄ in ea pugna Madianitarum & Arabum qui eis solatia p̄buerunt quasi cētum uiginti milia: multaq; præda auri & argenti & uestium & camelorum: & sub iugalium hæbraicæ tunc est collata uictoriæ. Gedeon aut̄ uadens in Effrem propriam regionem: occidit quosq; madianitarum reges. Tribus aut̄ Effrem ex qua erat Gedeon eum grauiter ferret: q̄ cum ea minime dimicasset: exercitum super eum festinabat inducere: quia eis non indicasset quando hostes inuaserat. Gedeon uero cum esset humilis animo & omni uirtute summus: dicebat non se auctoritatis suæ cōfilio præter eos contra hostes: sed deo iubente pugnassee: uictoriam uero non minus eorum quā sui laboris esse fatebatur. His ergo sermonibus eorum mitigans iram: plus hæbreis profuit quam hostium præda: eosq; a præcipicio intestinæ seditionis eripuit. Iniuriæ tamē huius pœnam illa tribus excepit: quam scilicet oportuno tempore declarabimus. Gedeon itaq; principatum ponere uolens: cōactus retinuit illum annis iugiter .xl. populi iura disponens & diuersis ad eius iudicia concurrentibus: quæcunq; dixisset: firmissime omnia seruabantur. Qui cum senex defunctus fuisset: in Effrem regione sepultus est.

Quō abimelech filius gedeonis ex concubina mortuo patre arripuit principatū: interfectis cūctis fratribus suis excepto uno: & de pœna quā exoluit p̄ fraterna cæde. CAP. VIII.

S habuit quidē filios liberos .lxx. plures enim habebat uxores: unū aut̄ filium habuit ex cōcubia Droma noīe Abimelech: qui post mortē patris p̄gēs ī Sychē ad cognatos suæ matris unde fuerat orta: & sumēs ab eis pecunias: quoniā iniquatū magnitudine uidebatur insignis: cum eis ad paterna quoq; prædia regressus est: & oēs fratres occidit absq; solo loatha. Hic. n. sugæ bñficio ē liberat̄. Abimelech aut̄ assūpta ty rānide dñm

se p legitimis filiis in his q̄ uellet facere declarauit: quod uehemēter iusticia p̄sulibus erat acerbum. Igitur dū quodam tpe publica in Sychē festiuitas eēt: cūctaq; illic multitudo consisteret: frater eius ioathā quē fugisse p̄diximus: ascendens in montē Garizim qui Sicimog: supeminet ciuitati: clamauit: & multitudine prebēte silētium pr̄catur ut quod diceret libēter audirēt: factog; silētio dixit: q; arbores facto sui cōcilio: hūana uoce petissēt ficū: ut supra eas regnaret. Qua denegāte: eo q; honore fructus pprii frueret: nec alium q̄rere deberet extraneū: arbores rursus cogitationē regni nō reliq̄rūt: uisumq; eis est ut honorē uiti p̄berent. Sed & uitis electa hisdē uerbis quibus ficus usa respuit regnū. Hoc ipsum faciētibus: & oliuis: rhamnus quā arbores petierāt ut regnū sumeret super eas: hoc enim genus est inter ligna quod habet ignē p̄ferēdi naturam: p̄misit se regnū suscipere & isegnitē impare: ita tamen ut sub eius umbra requiescerēt. Si uero ei cōtraria forent: eius igne cōcremarent. Hoc autē iquit nō risas cā dico: sed quō multog; bonorū experti Gedeonis ea quā nūc gerunt despicūt: uidentes Abimelech principē hi qui meos cū eo fratres interemerūt: cū utiq; nihil ab igne differat. Cūq; talia dixisset abscessit: & habitabat latenter in mōtib; ānis tribus: timēs Abimelech. Hic post non multum tps: Sycimitā p̄cinitētiā agentes pro nece filiorum Gedeon: expulerunt ab urbe Abimelech pariter & a tribu. Ille ergo cogitabat affligere ciuitatem. Tempore autē superueniente uīdemia: metuebant colligere fructū: ne quid eis Abimelech faceret mali. Veniēte uero ad eos quodam principe: Gaal noīe: cū armatis cognatis suis: Sycimitā querūt sibi ab eo pr̄beri munitionē: donec uīdemias cōgregarēt. Quo eog; faciente petitionem: procedebāt ad opus suū: & cū eis Gaal suos ducebat armatos. Cūq; fructus fuisset cū securitate collectus: & per singulos choros Abimelech aperte iam p̄sumerent blasphemare: sed & principes insidiis loca circa ciuitatem apprehēdētes: multos Abimelech latenter interfecissent: Zebul quidam princeps sycimitag: cum esset extrāeus Abimelech eis quibus populum Gaal exacuebat: Abimelech missis nūciis indicauit: & monuit ut insidias poneret ante urbem seq; suasusq; Gaal ut egredere de ciuitate: quo facto: irruere sup eā deberet Abimelech & agere: ut in eo se defenderet: & deinceps populi sibi amicitias copularet. Cūq; Abimelech in insidiis resedisset: & Gaal incaute moraretur in suburbano: & cum eo Zebul uidēs paulatim ordinatos accedere Gaal: ad Zebul ait insilire sibi uiros armatos. Quo respondēte umbraculū esse petrarum: cum magis appropinquaret: uerius hoc aspectu considerās: non umbrarū esse: sed uirorum dixit insidias. Respondit ad eum Zebul: Nōne tu maliciam Abimelech accusabas. Cur itaq; tuā uirtutis magnitudinē nō ostendis: & cū eo pugna cōgredieris? Gaal ergo turbatus cōgressus est cum Abimelech: & ceciderūt equitū aliqui de eis armatis: ipse uero fugit in ciuitatem: ut alios euocaret. Et denuo Zebul egit: ut Gaal expelleretur ex urbe: accusans eum quasi cōtra milites Abimelech melior extitisset. Abimelech uero cognoscēs egressuros ad uīdētiā denuo sycimitas: loca circa urbē insidiis occupauit. Quibus procedentibus: iam quidē ps exercitus apprehēdit portas: ut ciuib; auferret ingressum: alii uero dispersos iteremerūt: & ubiq; cades effecta est: & ciuitatē ad fundamentum usq; subuertens: sal quoq; super eius ruinas feminās: uictor abscessit. Omnes itaq; sycimitā hoc modo perempti sunt. Quicunq; uero p̄ prouinciam dispsi pericula fugierūt: sup quandam petram munitissimā cōgregati morabantur. Cūq; eam murare niterēt uoluntatē eog; Abimelech p̄cinoscens: super eos cū exercitu uenit: collectisq; de silua lignis: iussit ut hęc etiā exercitus faceret uniuersus. Velociter autem saxo circundato lignis subiectis ex ignis: & flamma surgente: nullus ex eo saxo defugit: sed una cum uxoribus & filiis sunt extincti: uiri quidem circa mille & quingenti. Reliquam uero omnē multitudinem sycimitarum: huiusmodi calamitas iteremuit. Quibus hęc afflictio nata est: eo q; super uirum sibi met utilem: eiusq; genus mala talia protulissent. Abimelech autē Israhelitas malis sycimorum perterritus: p̄sumebat etiam maiora tentare: & nequaquā uiolentiā suā modū imponere donec perderet uniuersos. Veniebat ergo ad Thebes & ciuitatem quidem facto discursu cœpit. Cūq; esset in ea maxima turris: in qua uniuersi confugerant: obsidere hanc uolens: dum proxime uenisset ad murum: sumēs mulier quædam fragmētum molæ caput eius repēte percussit. Quīdem cecidisset saucius: armigerum rogauit: ut eum occideret: ne mors eius opus mulieris esse uideretur. Et ille quidem p̄ceptū fecit. Abimelech autem huiusmodi p̄cena pro fraterna morte: & his quæ in sycimitas p̄sumpsisse probabatur exoluit. Hęc ergo calamitas secundum diuinationē Iothan uidetur impleta. Exercitus uero qui cum Abimelech fuit eo cadente dispersus discessit ad propria.

Quō israhelita reliquētes legē dei opprimunt ab Ammonitis: quos liberauit dominus p̄ Ieptē galaaditatem qui tenuit principatū per sex ānos.

CAP.

IX.

Israhelitarum principatum post eum iair galatinus ex tribu Manasse percepit: uir & in aliis foelix: & filios bonos habēt. xxx. numero: & in equitatu preclaros & principatum ciuitatum Galadinarum habentes. Hic duo & xx. annis obtinens principatum: senex defunctus est: & sepulturam in Gamon Galadinorum ciuitate promeruit. Res equidē hābreorum ad inhonestam uitam: & iniuriam dei legumq; ferebātur. Quos Ammonitā despicientes & Palæstini: cum magno exercitu prouiciam deuastabāt: omnemq; regionē trās Iordanem detinentes: reliqua comprimere p̄sumebant. Hābrei uero malis afflictī: ad supplica-

tionem dei conuersi sunt: & sacrificia celebrabant: rogantes eum ut placatus eorum precibus ab ira quiesceret. Deus uero placatus: eis suum concessit auxilium. Interea ammonitis castrametantibus in terra Galadimorum: prouinciales occurrerunt ad montem egentes duce. Erat autem quidam nomine Iephte: uir nomine paterno potens ad exercitum dispensandum quem sub mercede poscebant. Ad huc ergo mittentes rogabant ut cum eis pugnaret: promittentes ut ei cuncto tempore principatum exercitus sui concederent. Ille uero nequaquam precibus obediuit: culpans eos quod non ei praeuissent auxilium: dum in iusticiam perpeffus aperte fuisset a fratribus. Non enim consanguineus eis erat: sed peregrinus. Cuius utique matrem propter amoris ardorem filius superinduxerat pater. Ergo fratres expulerunt eum: despicientes eius infirmitatem. Et ob hoc in prouincia Galaditica morabatur: & omnes de longe ad se uenientes: sub mercede propria retinebat. Illis uero supplicantibus atque iurantibus: omnem se principatum eidem fore praebituros: tandem aliquando consensit: & uelociter diligentia rerum habitam in urbe Masphat exercitu constituto: legationem misit ad regem Ammonitarum: causam eius inuasionis accutans. Ille remittens: potius Israelitarum accusabat egressum ex aegypto: petebatque ut ab Amorraeo recederent: quasi patrum eius a tempore antiquo fuisset. Cui respondens Iephte ait: quod irrationabiliter progenitores Israelitarum de Amorraea culparet: sed potius eis gratias agere deberet pro Ammonitide terra sibi concessa: quia dum possibile fuisset secundum Moysi iussionem ut eam tollerent: isti eos illic degere permisissent: quam post annos trecentos dei auxilio reparauerant: ob quam rem pugnaturum se fore dixit. Et haec quidem effatus. legatos abire dimisit. Ipse uero deum pro uictoria deprecatus: & sacrificium promittens: ut si uiuus reuenteretur quicquid ei prius occurreret imolaret. Congressus copiose uicit: & occidens hostes persecutus est usque ad Ammonitam ciuitatem. Et inde digressus in Ammonitem multas uastauit urbes: praedamque collegit: & a seruitute domesticos liberauit: quam decem & octo sustinuerant annis. Reuersus autem calamitatem incurrit: nullo modo praeae foelicitati equalem. Nam eius filia unigenita & uirgo: tunc ei primitus cum uenerat occurrit. Qui grauiter ingemiscens magnitudine tanti doloris afflictus: filiam sibi obuiam uenisse culpabat: quam sacrificandam deo deuouerat. Quae tamen in illo casu non doluit: pro patris uictoria & ciuium libertate moritura. Petit autem duos menses sibi concedi: ut iuuentutem suam cum ciuibus lamentaretur: & tunc uota perferat. Quo tempore transeunte: filiam pater immolauit: nec legitimum faciens holocaustum: nec deo carum: non utique deliberans apud animum suum: qualis apud caeteros huius facti causa uideretur. Igitur cum tribus Effrem super eum exercitum niteretur inducere: eo quod bellum Ammonitarum eis non indicasset: sed absque ipsis uoluisset praedam habere & gloriam: hoc satisfaciebat dicens: eo quod primo quidem non eos latuisset cognatorum oppressio: sed etiam uocati ad auxilium non uenissent: cum oportuisset eos ante preces occurrere. Deinde dicebat quod hostibus quidem iniuste pugnantibus non praesumeret resistere: postea uero cognatis inferre bella tentarent: & interminatus est: si non temperarent a talibus: deo auxiliante ab eis potestas exigeret. Quibus dum satisfieri non potuisset: sed contra eum cum exercitu a Galatina terra uenientes pugnant: amplum eorum dilatauit interitum: & persequens fugientes: & praecipuans exercitu praemisso uada Iordanis: pene quadraginta duo milia uirorum occidit. Ipse uero cum principatum tenuisset sex annis defunctus est: & sepultus in Sebastia patria sua quae est in terra Galadina. Moriente uero Iephte tenuit principatum Absani de tribu Iuda ciuitatis Bethleem. Hic filios habuit. lxxxx. masculos: & reliquas uirgines quos omnes dimisit uiuos: filias uiris tradens: & filiis datus uxoris. Qui dum nihil gessit in septem annis sermone & memoria dignum: in senectute defunctus est: & sepulturam in patria sua promeruit. Igitur Absani moriente: neque his qui post eum decem annis habuit principatum: nomine Chilon: de tribu Zabulon: aliquam egit uirtutem precipuam. Post hunc Abdon Hilonis filius de tribu Effraim ciuitate Pharathonitorum existens principatum habuit: qui pro sola eruditione poterat habere memoriam: nullumque opus propter pacem rerumque licentiam nec ipse clarum exercuit. Hic autem filios habuit quadraginta: & alios ex eorum semine descendentes. xxx. erantque simul omnes septuaginta: equis exerciti. Quos omnes superstitis dereliquens: senectute defunctus est: & opinabilem in Pharathuni promeruit sepulturam. Hoc autem mortuo. Israelitis Palaestini preualuerunt: ita ut ab his per quadraginta annos tributa perciperent. aqua seruitute hoc modo liberati sunt.

Pranunciatio natiuitatis Sason: & fortitudo eius: & quatorum malorum auctor fuerit palaestinis. CA. X.

Vidam Manue de tribu Dan: iter paucos egregius: & patriae sine dubio primus habuit uxorem pulcherrimam: & quae inter centum comprouinciales foeminas eminebat. Et cum filios non haberet: grauiter ferens: deum pro cara successione rogare coepit: in suburbano suo in campo maximo frequenter adueniens cum uxore. Erat autem & nimius in uxoris amore: & ob hoc sine temperatione zelus ipsius. Et quodam tempore cum mulier esset sola: apparuit ei angelus dei pulchro iuueni similis & procero: eius masculum filium futurum dei prouidentia nunciauit: qui foret optimus: & fortitudine precipua clarus a quo crescente Palaestinos comprimendos asseruit: monuitque ut eius comae minime tonderetur: nullum potum nisi aquae deo praecipiente bibiturus. Et cum haec dixisset: abcessit. Illa uero marito ueniendi in-

dicauit angeli uisionē: & admirandi iuuenis pulchritudinem atq; proceritatem ita: ut ille zelatus in eius laudibus obstupesceret: & suspicionem quasi ex eius amore extraneo conceperit. At illa uolens irrationabilem eius tristitiam mitigare. rogauit deum: ut angelum de uero destinaret: quatenus maritus eius eum inspiceret. Et iterum per dei gratiam angelus uenit in suburbano illorum: & apparuit mulieri: uiro remoto. Quem rogabat: ut sustineret donec maritum adduceret permittenteq; angelo Manue uocatus uenit. Qui cum uidisset nec tunc a suspicionem cessauit: rogauitq; ut quaecunq; uxori eius dixerat: illi pariter declararet. Cuius dixisset angelus: sufficere ut nosset illa quae dixerat: rogabat eum: ut ei manifestaret quis esset: quatenus filio nato: gratias ei & munus offerrent. Illo uero dicente: qd; nihil horum egeret: nec ob hanc causam futurum eis filium nunciaret: petiit: ut expectaret: quatenus ei aliquod munus offerret. Qui dum primitus non annuisset: postea eo precibus insistente concessit: ut aliquid ei dono daret. Tum Manue occidens hædum eumq; coquendum uxori prebens: dum gestum hoc fuisset: præcepit ut poneret supra saxum & panes & carnes absq; uasis. Quo facto: uirga quam tenebat angelus tetigit carnes: & igne protin' emicante: carnes cum panibus sūt absumpti. Tunc angelus super fumum quasi in curru eis cælū ascendere uidebatur. Cuius Manue metueret: ne quid ei propter uisionem dei proueniret aduersum: eū uxor ut confideret confortabat: & pro sua utilitate deum se uidisse fatebatur. Cum uero concepisset: custodiam habuit mandatorū: natumq; appellauerunt Samson: quod nomen significat robustum. Crescebatq; puer uelociter: & tã per abstinentiam ciborum: q̄ capillorum remissionem propheta iam futurus agnoscebat. Hic itaq; ueniens cum parentibus Thamna palæstinorum ciuitatem: dum celebraretur ibi festiuitas: uirginē prouincialium concupiuit: rogauitq; parentes ut ei puellam peterent. in uxorem. Quibus negantibus: eo qd; esset de aliena gente progenita: deumq; dicentibus ei nuptias ex hæbreis congruas præbiturum: uicit eius petitio ut ei uirgo despõsaretur. Dumq; frequenter ad eius parentes iret: occurrit leoni: & cum esset inermis: tenens eum manibus suffocauit: & in silua interiore extra uiam proiecit. Rursusq; dum iret ad puellam: inuenit agmen apum: fauum mellis i leonis illius ore fecisse: & tollens exinde tres fauos mellis cum donis reliquis quæ portabat: puellæ contradidit. Cuius Thamnitarum omnes essent in epulis nuptiarum: metuentes fortitudinem iuuenis: triginta circa eum pubertate præcellis constituerunt: sermone quidem uelut socios futuros: opere uero custodes: ne quid uellet forte cõmittere conuiuorum facietate crescente. Cuius in ludo consisterent: qualis solet tali tẽpore prouenire: Samson ait. Proponam uobis parabolam: & si solueritis septem diebus propositam questionem: lineas singulas & stolas totidem propter honorē uestræ sapiētiae: me dante percipietis: & cū hac largitate gloriam quoq; & lucrum sapientiæ possidebitis. Illisq; petentibus ut diceret ait. Qui cūcta uorat: cibum genuit de semetipso suauem: licet ipse nimis sit insuaui. Illis autem per tres dies questionem non ualentibus inuenire: & dicentibus puellæ ut a uiro cognoscens eis annūciaret: cui etiam minati sunt incendium: nisi hoc studeret implere. Samson puellā rogante ut diceret: primum qd; restitit. Cuius illa nimis insisteret & ad lachrymas puenisset & indicium hoc esse quereretur qd; eam Samson minus amaret: indicauit ei quæadmodum leonem interimeret: & quō apes in ore eius inueniens: tres fauos mellis portasset ei. Et ille quidem nihil dolosum metuens omnia declarauit: illa uero sermonem hunc petentibus rursus exposuit. Septima uero die cum tps esset ut pposita exolueret questionem: anteq; sol occuberet conuenientes dixerunt: neq; a leone comprehensis quicq; in suauius esse: neq; dulcius utentibus melle. Quibus Samson respondit. Nec quicq; aliud muliere dolosus: quæ uobis idem exposuisset uerbum. Et illius quidem dedit quaecunq; promiserat: facta præda Aschalonitarum qui ei per iter occurrerunt: nam & isti palæstini sūt. Ille ergo nuptias refutauit: & puella quæ eum puocauit ad iracūdiam: duxit ei' amicū. Pro qua iniuria exaspatus Samson deliberat ut palæstinos oēs cū ea affligeret. Cuius esset tps estatis & fructus messiu preparatus appropinquaret: cõprehēdens trecentas uulpes: & caudis earū ligans ardētes lampades: dimisit in messes palæstior: & hoc mō eorū depopulatus est fructus. Palæstini uero scientes esse opus Samson & causā pro qua talia ppetrasset: miserunt principes in Thamna: uxoreq; eius cū parētib; suis interemerūt: tanq; qui mali huius auctores existerēt. Samson aut cū multos in palæstinorum campestribus occidisset: habitabat in Etham: est enim saxum ualde munitū in tribu Iuda. Palæstini itaq; contra tribū Iuda castrametati sunt. Illis uero dicentibus: iniuste eis inferri supplicium ppter delicta Samson: dū utiq; tributa p soluerēt: dixerūt ut si hoc nollent pati: Samson contraderent alligatum. Qui uolentes euadere: uenerūt ad saxum ubi Samson habitabat cū tribus milibus armatorum: & culpantibus eū pro his quæ contra Palæstinos uiros egerat: qui possent oī genere hæbreorum calamitates inferre rogabant ut descenderet: quatenus eum ditioni illorum contraderent: poscebantq; ut hoc spõte pferret. Qui cum iusiurandū accepisset: eo qd; nihil ei plus fieret qd; ut hostibus traderet: descendens de saxo: semetipsum contribulorum suorū potestati contradidit: ibiq; eum duobus funibus alligantes ducebant ut traderent palæstinis. Et cum in quendam locum uenissent qui nunc maxilla nūcupat: pro fortitudine quæ in Samson uidebatur: cum nomen primitus non haberet: nō procul palæstinis castrametantibus & occurrentibus cum gaudio & clamore: tanq; ea quæ cupiebant desiderabiliter adimplessent: dirumpens uincula Samson: & arripiens asini maxillam quæ in præsentī iacebat: in-

hostes inuedus est: & percutiens eos cum maxilla quasi mille quidem peremit: alios uero turbatos in fugam uertit. Samson igitur plusq̄ oportebat exultans: non dei cooperatione credebat hoc factum: sed suis uirtutibus ascribebat: eo q̄ p̄ maxillam alii quidem hostium ceciderunt: alii uero in fugam sunt uersi. Quem dum sitis forissima tenuisset: consideras q̄ nihil est uirtus humana: dei cuncta eē testatus: rogabat ne p̄ hoc irascens eū traderet inimicis: sed ut potius illi auxilium in necessitate cōferret: & a malis eriperet. Cuius precibus misertus deus: fontem circa quādam petram de asini maxilla suauē copiosumq̄ p̄duxit. Inde Samson ipsum locū uocauit maxillam: & hactenus hoc noīe nuncupat. Post hanc pugnam Samson decipiēs Palæstinos uenit in Gazam: & in quodā diuersorio morabat. Agnoscentes ergo Gazæ principes eius p̄sentiam fecerūt insidias ante portā: ut egrediens non lateret. Samson uero dum hoc cognouisset circa mediā noctē surgens: arripuit portas: ipsaq̄ simul clausuras & uectēs: & alia eorū ligna sup̄ humerū tollens: ea sup̄ montē hebrō deferrens collocauit. His itaq̄ gestis: trāscēdebat iā leges patrias: & edicta pp̄ria relinq̄bat. motes imitando peregrinorū: qd̄ ei inuitū niali fuit. Concupiscēs enī mulierē meretricē noīe: Dalidā: apud palæstinos habitāte: cū ea degebat. Vnde tunc iudices Palæstinos uenientes ad eam: p̄missiōibus astrinxerūt: ut a Samson disceret: quā cā fortitudinis eius esset: p̄ quam uinci non posset. Illa uero dum circa potum & h̄mōi consuetudine esset constituta: & miraret̄ eius actus: arctius agebat: ut agnosceret: quē admodū tanta uirtute precelleret. Samson autem dum adhuc sapientia fortis esset: fallebat eam dicēs. Si septem uinearum palmitibus: qui adhuc flecti possunt: uinctus fuero: cunctis infirmior ero. Illa ergo tunc quidem tacuit: postea uero indicans principibus palæstinis: cēlabat aliquos militum intra domum: & dormientem hēbreum: arctissime palmitibus alligauit: deinde excitās: dixit insistere aliquos super eum. Ille ruptis palmitibus tanq̄ contra inimicos nitēbatur insurgere. Tunc mulier eo sibi loquente grauius se ferre dicebat: si propter in crudelitatem fauoris sui & tanq̄ non cēlaturā quod ei proderet: nollet edicere ueritatem. Cūq̄ rogantem rursus falleret dicens: septem si funibus esset alligatus perderet fortitudinem: dum & hoc quoq̄ faciens: nihil gessisset: tertio alligari comas suas dixit. Cū uero neq̄ hoc uera inuenitur nimium supplicanti: ad ultimum cum iam ei calamitas immineret: uolens pręstare Dalidæ iur. Mei deus curam habet: & eius prouidētia natus: hanc nutrio comam: iu bente deo ne tondear: mea siquidem fortitudo in huius augmento est. Hoc illa cognoscens: ab asis crinibus eius: eum tradidit palæstinis: cum iam non ualeret ab eorum se inuasiōe defendere. Qui auferentes eis oculos: ligatum: circumduci undiq̄ fecerunt. Procedente uero tempore: coma Samson creuit: & dum esset festiuitas publica: palæstini principes atq̄ nobiles cum epularentur simul in fano: cuius edificium duæ columnæ portabant: adductus est ibi Samson ad cōuiuuium: ut ei omnes illuderent. Ille crudelius hoc arbitratus: eo q̄ ab iniuriis defendere se nequiuertit: puero ducenti se p̄suasit: ut diceret eo q̄ post laborem requiescere opus haberet: & eū ad columnas reclinaret. Vbi dū aduenisset: commouit eas: simulq̄ cuncta destruxit: subuersisq̄ cum fano columnis tria milia hominum sunt extincta: inter quos & Samson una defunctus est: cum tenuisset p̄cipatū israhelitarum annis. xx. Dignum est igitur laudare uirtutem: & fortitudinem: & magnanimitatem huius uiri etiā circa mortem: & iram quam usq̄ ad finem sui contra hostes exercuit. Nam quod a muliere captus ē: humanæ naturæ oportet ascribi: q̄ est ad uicia facilis: uirtutis uero eius coronā memorabilia neceffe est habere preconia. Cuius cognati sumentes corpus sepelierūt in Saraſa regiōe cū cognatis eius.

Post mortem Samson p̄fuit israhelitis Heli sacerdos: & de Noemi uxore Elimelech: seu de Ruth Moabitide: quam duxit uxorem Boos: pater Obed patris Iesse: patris Dauid. CAPI. XI.

Post mortem Samson: p̄fuit israhelitis sacerdos Heli. Sub hoc prouinciam eorum app̄hendente fame: Elimelech quidam de Bethelēem ciuitate tribus iudæ famē ferre non ualens: uxorem suam Noemi: & filios ex ea natos: Cellion & Mallion sumens migravit in terram Moabitæ. Dūq̄ ei cuncta bene procederent: filii sui Moabitidas duxere uxores: Cellion quidem Orſā: Maliō aut̄ Ruth. Transactis aut̄ annis. x. & viii. Elimelech & filii eius in breui defuncti sunt. Noemi amare ferens quod ei prouenerat: & desolationem carorū non sustinens filiorū propter quos & de patria sua uidebatur egressa: rursus reuertebatur ad iudeam. Audierat enim q̄ iam prospera de ipsa regione nūciarent. Cuius nurus deserti ab ea non tolerabant: sed nec ipsa resutando eas secum p̄ficisci poterat euitare. Et cum insisterent: optans scēliciores nuptias eis: quam quibus fuerant iam priuatæ: & filios: aliaq̄ bona conferri: eas illic remanere poscebat: nec cum ea debere p̄ficisci: in rebus in ceteris & terram propriam deferentes. Et Orſa qui dem mansit. Ruth autem cum ei a se recedere persuadere non potuisset: sociam sibi duxit: i omne qd̄ quid emergeret. Veniente itaq̄ Ruth cū socru in Bethelēem: Boos elimelech cognatus suscepit eas. Et cū Noemi nomine suo uocarent at̄ illa. Iustius Mara me uocate. Significat enim lingua hēbraica Noemi quidem scēlicitatem: Mara dolorē. Ruth interea tempore messis egressa est permittente socru: post metentes spicas colligere: ut alimentum haberent: uenitq̄ in agrum Boos. Veniens autē post paululum Boos: uidensq̄ puellam: de ea agri su p̄positum requirebat. Ille uero dum iam ab ea primitus agnouisset: domino declarauit. Qui de fauore socrus atq̄ memoria mariti sibi met cogulati gratias agens: & ei experimentum rerum bonarū exoptans: spicas quidem eam colligere noluit:

sed metere quicquid posset sibi portare permisit: precipiens uillico ut nihil eam tollere prohiberet: prandiumque & potum ei prouiderat: dum messores hora competenti comederent. Ruth autem tollens ab eo alphas focruum conseruauit: & uespere cum ipicis ad eam uenit. Seruauerat autem ei Noemi partes ciborum: quos ei uicini prouiderant. Narrauitque & Ruth ea quae illi dixerat Boos. Cumque illa indicasset quod cognatus esset: & propter pietatem ei suam prouidentiam exhiberet: rursus sequentibus diebus egressa est ad colligendas spicas cum ancillis Boos. Veniens autem non post multos dies Boos cum iam esset messis ordeacea maturata: ad aream propriam ibi dormiebat. Hoc cum audisset Noemi: cogitabat quemadmodum cum eo Ruth collocare posset. Iudicabat autem utile: si Boos Ruth haberet uxorem: atque puellae ut circa pedes eius clara dormiret. Illa ergo dum nephas esse iudicaret: ut focrus suae iussioni resisteret: festinas ad aream: tunc quidem latuit Boos: profundissime dormiens. Excitatus uero circa mediam noctem: reqrebat quae esset. Illa suum nomen dicente: & petente ut tanquam dominus eam cubare permitteret: tunc eadem quae uenit. Diluculo uero antequam ad opus famuli mouerentur: excitans eam iussit ut tollens ordeum quantum posset: properaret ad focrum antequam ibi dormisse uideretur ab aliquibus: dicens castitatem in talibus derogationibus esse seruandam: & maxime quando nihil perperatur aduersum. De reliquis uero sic ait. Est mihi proximior genere qui te ducere possit uxorem: & si uoluerit necessariae sequeris illum quo te repudiante coniugere: te ego secundum leges habebam. Haec illa focruum referente: securitas eas tenuit: spem habentes quod pro eis Boos decetero cogitaret. Ille ergo iam media die ueniens in ciuitatem: & seniores colligens: mittens etiam uocauit Ruth atque cognatum. Quo ueniente: Elimelech inquit: & filiorum eius hereditatem tenes. Illo confitente haec sibi proximitatis lege competere: Boos ait. Ergo non ex media parte oportet legum habere memoriam: sed ut secundum eas uniuersa facias. Malionis enim uxor hic uenit: & si uis partem agri obtinere: oportet te & uxorem eius secundum leges accipere. At ille Boos & hereditatem & uxorem cessit. cum & ipse cognatus esset defuncti: qui & uxorem habere dixit Sena & filios: Boos itaque testificans seniores: iussit mulieri & eius calciamentum solueret secundum legem: & in faciem eius expueret. Quo facto: Boos Ruth duxit uxorem: eisque post annum masculus est filius procreatus: quem Noemi sumens consilio mulierum uocauit Obed: eo quod in eius seruitute nutretur. Obed enim hebraica lingua significat seruiens. Porro Obed habuit filium iesse: ex quo natus est Dauid: qui regnauit & principatum suis filiis per xx. & unam generationes uirorum longo tempore dereliquit. Haec quidem necessariae quae de Ruth gesta sunt explanauit: ostendere uolens dei potentiam: quod ei possibile est ad dignitatis culmen euehere quoscumque uoluerit: & quale perduxit etiam Dauid: huiusmodi ortu inchoans.

De ortu Samuelis prophetae: qui praedixit cladem Israeliticam: filiorum Heli sacerdotis perditionem.

CAP.

XII.

Hebraei itaque Iebuseorum afflictione praegravati bellum rursus ob huiusmodi causam habuerunt cum palaestinis. Heli sacerdoti erant filii duo: Ofni & Finees: circa homines iniuriosi: & circa diuinitatem impij. nullique iniquitati parcebant: & alia quidem numerata ab oblaturis propter honorem sibi met sequestrabant: alia uero rapinae modo tollebant: & mulieribus religionis causa uenientibus contumelias inferebant: aliis quidem uiolentias facientes aliis uero persuadentes donis: nihilque eorum uita & tyrannide pessima differebat. Quorum pater grauer hanc ferebat: sed ut dicebat non corripiebat: populus autem quanto non sperabat uenturum dei super eos fore supplicium: tanto uehementius gemiscebatur. Cumque futuram cladem filiorum eius deus exposuisset & Heli & Samuel qui illo tempore puer erat: tunc palam super filium habuit luctum: Volo itaque primitus de propheta loqui: & postea de Heli filio enarrare: nec non & infelicitatis casum: quem habuit populus hebraeorum Helchana uir leuita inter medios ciues Effre fortis existens: & Ramatha inhabitans ciuitatem: duas uxores duxit Annam & Fenennam: ex qua etiam ei filii sunt progeniti. Qui tamen Annam cum esset sine filiis diligebat. Veniente ergo cum suis coniugibus Helchana in ciuitatem Sylo: ubi erat dei tabernaculum constitutum sicut praediximus: dum eorum uir per epulas uxoribus & filiis distribueret partes: Anna respiciens alterius mulieris filios circa matrem suam: descendit ad lachrymas: eo quod non habuerit filios: & magna sollicitudine ingemiscebatur: dumque consolatione uiri contristari prohiberetur: uenit ad tabernaculum rogans deum: ut ei solem concederet: filiique faceret esse matrem: uotum uouens: ut primogenitum suum ministraturum deo dicaret: nec eum similem cum priuatis hominibus uictum habere permetteret. Et dum in orationibus multo tempore moraretur: Heli sacerdos sedens ante tabernaculum: uelut ebriam abire praecipit. At illa dum nullum se bibere fateretur: nec ebriam esse: sed propter sterilitatem filiorum afflicta rogasset deum fiduciam eam exhortabatur habere: deum ei filium donaturum esse promittens. Cum bona itaque spe ueniens ad maritum: cibum lassam praecipit: & reuertentibus eam in patriam: concepit & peperit filium quem appellauerunt nomine Samuel: quasi a deo postulatum. Quibus uenientibus. ut per natiuitatem filii hostias immolaret: & decimas offerret: recordata mulier orationis suae & promissionis quam de filio uouerat deo tradidit eum Heli dicatum deo futurum prophetam: crescebatque eius comae & potus eius erat aequus. Et Samuel quidem nutritus in templo commorabatur: Helchanae autem ex anna alii filii: & tres filiae progenitae sunt. Porro Samuel pleno iam anno duodecimo prophetauit. Quem quodam tempore dormientem: nominatim deus uocauit. Ille uero putans se a sacerdote uocatum:

uenit ad eum. Sacerdote uero ducente eum se non uocasse: tertio deus hoc fecit. Quod dū Heli cognouisset: dixit ad eū. Primo quidem Samuel filius: nūc autē dico tibi deum qui uocat: & nota quæ dicat. Cūq; deus iterum locutus fuisset audiens petit: ut quæ uellet præcipet: in nullo eius ministeriū dilaturus. Cui deus: quō inquit ades cognosce cladem futurā Israhelitis omni narratione: & crudelitate maiorem: & Heli filios una die morituros: & sacerdotiū a domo Heli esse migrādū. Heli nāq; plus suos filios etiam contra eorū utilitatē elegit diligere: q̄ mihi placere. Cūq; iureiurando cogeret Heli pphetam Samuelem: ut hæc ei indicaret: nolebat enim eū contristare Samuel de tali sermone tamen eo dicente: certiolem magis habuit expectationē de eorū pditione. Samuel autē magis ac magis gloria augebatur: cum utiq; quæcūq; prophetabat: probarētur esse uerata:

Quo filii Israhel pugnātes cum Palæstinis cesi sūt: filii Heli sacerdotis i bello pereūt: arca dei capta abducit: ipse sacerdos cōpto qđ factū ē: de sella corruēs: mortuus ē: cū tenuisset p̄cipatū quadraginta annis. Cōtinet hic liber tēpus ānoꝝ quadringētoꝝ septuaginta sex. CAPI. XIII.

EO itaq; tēpore palestini castra mouerūt super Israhelitas: circa ciuitatē Afech: leuiterq; hoc israhelitis ferētibus ad potiora uenerūt. Vicerūt Palæstini: & occiderūt hebræorū usq; ad tria milia: reliquā uero multitudinem usq; ad castra propria persecuti sunt. De summa ergo pditione formidantes hebræi: miserūt ad seniores & pontifices: ut arcam dei deferret: quæ p̄sente cōgressi hostibus p̄ualeret: ignorātes quō maior esset ab arca: qui eis calamitatem inferre decreuerat. Aderatq; arca pariter & pontificis filii: quibus p̄ceperat pater: ut si capta arca uiuere uoluissent: ad eius faciem non uenirent. Finees enim iam sacerdotiū fungebatur officio patre hoc propter senectutem sibi permittente. Quo facto: securitas data est multa nimis hebræis tanquam per aduentum arcæ possent hostibus p̄ualere. Inimici uero stupecebant israhelitas. metuentes arcæ p̄sentiam: sed utriq; parti non sicut putabant accessit. Facta namq; congressione uictoria: quam hebræi sperabant palæstinis allegata est: & perditionem quam illi metuebant: suscipientes hebræi cognouerunt frustra se habuisse in arca fiduciam. Repente nāq; in manibus hostium deuenerunt: & amiserunt usq; ad triginta milia uirorum: inter quos ceciderūt quoq; filii sacerdotis: & arca ab hoste ablata est. Nuntiata uero perditione in Silo & arcæ captiuitate p̄ quendam iuueniculum Beniamiten qui iter fuerat bello: cūcta ciuitas luctu repleta est. Porro Heli sacerdos sedebat ad portas in altiori sede: & audiens ciuitatis plāctum atq; putans aliquid noui circa suos effectum: euocato iuuenē dum agnouisset ea quæ in bello fuerant gesta de filiis & aliis quæ de exercitu pariter dicebantur: leuiter habuit tanquam per deū p̄scius: futurorum: quādo ualde ea mala confundunt quæ p̄ter spem repente pueniūt. Cum uero etiā arcā audisset ab hostibus captā: dolore turbatus eo qđ ei p̄ter spem tātum omnē accesserat: ruēs de sede defunctus: ē: dū octo & nonaginta uixisset ānos: quoꝝ quadraginta tenuerat principatum. Ea itaq; die defuncta est & cōiunx Finees eius filii: dum post occasum mariti nequaq; uiuere tolerasset. Cui pregnāti nunciatus est luctus uiri. pepit autē filium septē mensium: quē Iccaboth appellauerat qđ nomen designat īgloriū: eo qđ illo tēpore exercitui huiusmodi deformitas accessit. Habuit autē p̄cipatū prim⁹ Heli ex domo Ithamar: qui fuit unus filioꝝ Aaron. Nā primitus de domo Elezari sacerdotis erat: ex quo honorē filius a patre p̄cipiebat: & Heli Finees filio suo tradidit. Post quē Abizer eius filius hūc honorem accepit: quem Bozi suo filio dereliquit. Cui rursū Ozi filius successit suus: & post hūc Heli tenuit sacerdotium: de quo nunc nobis sermo est habitus: cuius genus usq; ad tēpora imperij salomonis hoc habuit: tunc enim sacerdotium ex domo elezari denuo receperunt.

Continet hic liber tempus annorum trigintaduorum.

Incipit liber. vi. antiquitatum.

Interitus palæstinorum & terræ eorum: per iram dei propter arcam quæ ab eis fuerat capta: & quæ admodum eam remiserunt ad hebræos. CAPI. I.

Ligitur tenētes palæstini captiuā suorum hostium arcā: sicut dudū p̄diximus in ciuitatem Azotum portauerunt eam: & apud deum suū Dagon quasi tropheū aliquod posuerunt. Sequenti uero die diluculo īgressi templū ut deum solēni ter adorarent inueniret deum suum circa arcam iacentē: iacebat enim euulsus de base sua in qua staturus esse uidebatur: quē denuo eleuantes statuerūt: graui ter de eius casu dolentes. cunq; frequenter uenientes Dagon inuenirent iacētē & arcā similiter adorātē: in āgustia & cōfusiōe grauiissima cōstituti sunt. Nouis sime Azotoꝝ ciuitatē atq; puiciā diuinitus pestis inuasit. Moriebāt enī crudeli passione dissentire & āteq; uelox eius iteritus pueniret āteq; animæ bona resolverētur a corpore: in testina eorum corrupta corporis putredine ferebantur. prouinciam uero cōfurgens multitudo murium deuastrabat: ita ut neq; arboribus neq; fructibus abstineret. Dūq; in his malis Azoti tenerentur & resistere calamitati nō possent: intellexerunt hāc sibi cladē propter arcā domini prouenisse: uictoriamq; eius non sibi pro bono fuisse. Miserunt ergo ad ascalonitas: petentes: ut arcam domini ipsi susciperent. Quibus Azotoꝝ supplicatio nō erat ingrata: sed eis quodammodo gratias retulerunt: ar-